

Arviointikertomus vuodelta 2021

Järvenpään kaupunki, Tarkastuslautakunta

Palvelualueiden vastineet

Sisällys

Arviointikertomus vuodelta 2021	1
Järvenpään kaupunki, Tarkastuslautakunta	1
Palvelualueiden vastineet.....	1
1. Puheenjohtajan tervehdys	3
2. Kaupungin tarkastuskokonaisuus.....	4
2.1. Sisäinen tarkastus.....	4
2.2. Tilitarkastus	5
2.3. Tarkastuslautakunta	5
3. Tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen.....	6
3.1. Kokoonpano ja esteellisyydet (1.8.2021-)	6
3.2. Arvioinnin tietolähteet	7
3.3. Vuoden 2020 havaintojen käsittely.....	7
3.4. Kaupungin strategiset tavoitteet	13
4. Vuoden 2021 talouden analyysi.....	13
4.1. Kriisikuntakriteerit.....	13
5. Strategisten tavoitteiden toteutuminen	15
5.1. Kunta ja konsernipalvelut	15
5.1.1. Talous ja tasapainottamistoimenpiteet	17
5.2. Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue.....	23
5.3. Hyvinvoinnin palvelualue	27
5.3.1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut	27
5.3.2. Työllisyys- ja kotoutumispalvelut	29
5.3.3. Vapaa-aika ja harrastuspalvelut.....	30
5.3.4. Kulttuuri- ja tapahtumapalvelut	33
5.4. Kaupunkikehityksen palvelualue.....	36
5.4.1. Järvenpään Vesi.....	39
6. Arviointikertomuksen käsittelyprosessi ja tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle.....	40
7. Vakuudeksi.....	41

1. Puheenjohtajan tervehdys

Vuosi 2021 oli Järvenpään 70-vuotisjuhlavuosi. Juhlavuosi on näkynyt järvenpääläisille koko vuoden tapahtumina eri puolilla kaupunkia, mm. Järvenpääjuhla, Järvenpää helmi -musikaali, osallistuva budjetointi, Jannen sukuseinä ja Wärtsiläkadun muraalit.

Vuoden 2021 aikana vaihtuivat kaikkien kolmen palvelualueen johtajat. Alkuvuodesta aloittivat Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen johtaja Merja Narvo-Akkola ja Hyvinvoinnin palvelualueen johtaja Kristiina Soots. Joulukuussa aloitti kaupunkikehitysjohtaja Harri Palviainen. Uudet johtajat ovat päässeet hyvin kiinni omiin vastuualueisiinsa, sekä järvenpääläisyyteen.

Valtuustokausi alkoi poikkeuksellisesti, kun vuoden 2021 kuntavaalit järjestettiin koronapandemiatilanteen johdosta kesäkuussa huhtikuun sijaan. Uusi kaupunginvaltuusto aloitti työnsä vasta kesän jälkeen elokuussa 2021, jolloin myös uusi tarkastuslautakunta nimitettiin ja sen toimikausi alkoi. Tarkastuslautakunnan ensimmäinen arviointikertomus on vuodelta 2021, kohdentuen seitsemän kuukauden osalta edellisen valtuustokauden toimintaan. Työnsä päättänyt ja nyt aloittanut Tarkastuslautakunta pitivät vuoden 2021 aikana yhteensä 18 kokousta ja käsitteli 49 asiaa (vuonna 2020: 15 kokousta ja 36 asiaa).

Myös valtuustokausi alkoi koronapandemian aiheuttamien rajoitusten vaikuttaessa. Pandemian aiheuttamat monet muutokset löivät leimansa viime vuoden toimintaan kaupungin kaikilla palvelualueilla. Kiitoksen ansaitsevat kaikki ne, jotka ovat joutuivat epidemian vuoksi joustamaan ja sopeutumaan kohtuuttomastikin. Henkilöstön jaksaminen on joutunut koetukselle. Pandemia on valitettavasti vaikuttanut myös tarkastuslautakunnan työskentelyyn mm. vähäisempinä kasvokkain tapaamisina, sekä kaupungin eri toimintoihin ja toimipisteisiin tutustumisen estymisenä. Arviointitoimintaa olemme toteuttaneet tutkimalla päättyneen vuoden toimintaa ja vertaamalla sitä valtuuston hyväksymän strategian mukaisiin tavoitteisiin.

Vuoden 2021 myönteisestä tuloksesta huolimatta, talouden tasapainotustoimia on edelleen jatkettava taseen vahvistamiseksi ja velkaantumisen taittamiseksi.

Keskeisten konsernihallintoon liittyvien ohjekokonaisuuksien ajantasaisuus herättää kysymyksiä. *Konserniohje, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus, sekä eettinen ohjeistus* ovat jääneet ajastaan jälkeen. Ohjeistukset ovat myös pirstaloituneet ja vaikeasti hahmotettavissa.

Tarkastuslautakunnan jäsenistä kaikki ovat tehtävässään uusia yhtä jäsentä lukuun ottamatta. Tarkastuslautakunnan jäsenet kokivat, ettei toiminnan käynnistämiseen liittyvä perehdytys ollut riittävää. Omatoimisesti lautakunta järjesti valmennuksen tarkastuslautakunnan tehtäviin. Muutamana konkreettisena esimerkkinä, puheenjohtajaperehdytyksessä ei huomioitu tarkastuslautakunnan tehtävien erityispiirteitä, apua toiminnan käynnistämiseen ei ollut saatavilla myöskään kaupungin johdolta. Selityksenä kuultiin se, ettei virkamies voi opastaa, koska tarkastuslautakunta arvioi samaisten virkamiesten työtä. Havaitsimme myös, että toimintakertomuksen Kaupungin organisaatio 1.1.2021 -kuvasta on lakisääteinen tarkastuslautakunta pudonnut pois. Toteankin tässä jatkona, että tämäkään arviointikertomus ei todennäköisesti ole virheetön.

Vaikka toiminnan käynnistämisessä oli omat haasteensa, haluan kiittää viranhaltijoita, tarkastuslautakunnan sihteerä, tilintarkastajaa ja sisäistä tarkastajaa mutkattomasta, hyvähenkisestä ja hyvin ammattimaisesta yhteistyöstä.

Kiitän tarkastuslautakunnan jäseniä innostuneesta, innovatiivisesta ja keskustelelevasta otteesta arviointityössä.

Haluan kiittää myös toiminnan käynnistämiseen liittyvistä vinkeistä ja sparrista edellisen tarkastuslautakunnan puheenjohtajaa, Heini Liimataista.

Järvenpäässä 18.5.2022

Vesa Müller

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

Kuva Vesa Müller, Järvenpään 70 v juhluvuosi, Jannen sukuseinä

2. Kaupungin tarkastuskokonaisuus

Järvenpään kaupungin toiminnan ja talouden tarkastuskokonaisuus koostuu sisäisestä ja ulkoisesta valvonnasta.

Kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaa Järvenpään hallintosäännön mukaisesti kaupunginhallitus. Sisäinen tarkastaja, osana sisäistä valvontaa tukee kaupungin johtoa arvioimalla organisaation riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosesseja.

Ulkoinen valvonta jakaantuu lakisääteisiin tilintarkastukseen ja luottamushenkilöistä koostuvan tarkastuslautakunnan arviointiin.

2.1. Sisäinen tarkastus

Keravan irtisanottua yhteisen sisäisen tarkastajan sopimuksen päättymään 2019 loppuun, Järvenpäällä ei ole ollut omaa sisäistä tarkastajaa. Talousjaostossa todettiin helmikuussa 2020, että toiminnan jatkuvuuden varmistamiseksi sisäinen tarkastus on järkevä toteuttaa toistaiseksi ostopalveluna.

Sisäisen tarkastus hankitaan ostopalveluna BDO Auditor Oy:stä kaupunginjohtajan joulukuussa 2020 tekemällä päätöksellä. BDO Auditorin nimeämänä sisäisenä tilintarkastajana toimi 30.6.2021 saakka Minna Huuskonen ja 1.7.2021 lähtien Sanna-Mari Viljanen. Hän esitti vuoden 2021 sisäisen tarkastuksen raportin tarkastuslautakunnalle 27.4.2022.

Sisäiset tarkastukset on toteutettu työohjelman mukaisesti. Lisää sisäisen tarkastuksen järjestämisestä kappaleessa 5.1.

2.2. Tilitarkastus

Kaupungin lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä toimi arviointivuonna BDO Auditor Oy asiakasvastuullisena tilintarkastajana HT, JHT Minna Ainasvuori. Kaupunginvaltuusto valitsi kokouksessaan 25.2.2019 edellä mainitun tilintarkastusyhteisön Järvenpään kaupungin tilintarkastajaksi tilikausille 2019–2021.

Tilintarkastus on luonteeltaan laillisuustarkastusta. Tilintarkastajan on kuntalain mukaan tarkastettava kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan työsuunnitelman toteutumista. Tilintarkastaja esitti tilivuoden 2021 tarkastusta koskevan työsuunnitelmansa tarkastuslautakunnalle marraskuussa 2021 ja antoi vuoden 2021 tilintarkastuksen loppuraportin 3.5.2022. Tätä täydensi tilitarkastajan väliraportti, jonka hän antoi tarkastuslautakunnalle 25.1.2022.

Tarkastukset on toteutettu työohjelman mukaisesti ja Tarkastuslautakunta pitää tilintarkastustoiminnan voimavaroja riittävinä kaupungin nykyiseen toimintaan nähden.

2.3. Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta ja tehtävät perustuvat kuntalakiin. Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen toimielin. Tämä korostaa lautakunnan riippumattomuutta. Lautakunnan toimintaa ohjaa lisäksi Järvenpään kaupungin hallintosääntö. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
2. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
3. arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
4. huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
5. valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
6. valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Sidonnaisuusilmoitukset

Tarkastuslautakunnan tehtäviin on vuodesta 2017 alkaen kuulunut sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonta. Ilmoitusvelvollisia Järvenpään kaupungilla on 65 henkilöä ja ilmoituksen sidonnaisuuksistaan on toimittanut 61 henkilöä. Useista kehotuksista huolimatta neljä henkilöä ei ole toimittanut lakisääteistä ilmoitusta sidonnaisuuksistaan. Tarkastuslautakunta saattoi sidonnaisuusilmoitukset hallintosäännön mukaisesti valtuustolle tiedoksi vuoden ensimmäisessä valtuuston kokouksessa 14.2.2022.

3. Tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen

3.1. Kokoonpano ja esteellisyydet (1.8.2021-)

Järvenpään kaupungin tarkastuslautakunnassa on 11 varsinaista jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Jäsen	Valtuustoryhmä	Varajäsen
Vesa Müller, puheenjohtaja	KOK	Seán McLoughlin
Seppo Heino, varapuheenjohtaja	PS	Leif Segersvärd
Ari Alapartanen	VAS	Sanna Kuosma
Ursula Arsiola	VIHR	Satu Lumme
Päivi Christensen	KOK	Topi Rantala
Antti Honkanen	SDP	Ari Kettunen
Liisa Majanen	SDP	Irma Uhlenius
Veera Männistö	KD	Päivi Pasanen
Liina Tiusanen	KESK	Kristiina Vainikka
Lotta Vainiola	VAS	Heini Liimatainen
Tommi Vainikainen	PLUS	Arvi Kekäläinen

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on toiminut JHT, Annika Sveholm BDO Audiator Oy:stä.

Arviointikertomuksen laadinnan yhteydessä on todettu seuraavat esteellisyydet:

Jäsen	Esteellisyys
Päivi Christensen	KUM, Keskisen Uudenmaan Musiikkiopisto
Antti Honkanen	Opetus- ja kasvatuslautakunta
Seán McLoughlin	Hyvinvointilautakunta
Veera Männistö	Kaupunkikehityslautakunta
Ari Alapartanen	Opetus- ja kasvatuslautakunta

Esteelliset jäsenet eivät ole osallistuneet kyseistä aihetta koskevan arviointiosion tekstien hyväksymiseen.

3.2. Arvioinnin tietolähteet

Tarkastuslautakunta on perehtynyt tarkastusaiheisiin kuulemalla viranhaltija- ja luottamushenkilöjohtoa, asiantuntijoita, henkilöstön edustajia sekä muita arviointikohteen vastuuhenkilöitä.

Arvioinnin tietolähteinä ovat tarkastuslautakunnan kokouksissa saadut tiedot ja tehdyt havainnot, selvitykset sekä toimintakertomustiedot, kaupungin yksiköissä laaditut raportit ja muu niiden asiakirja-aineisto, sekä kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan allekirjoittama vuoden 2021 tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus. Tietolähteinä lautakunta käyttää myös palveluiden käyttäjille ja kaupungin työntekijöille suunnattujen kyselyiden tuloksia, sekä valtakunnallisia selvityksiä ja vertailuja. Lisäksi käytössä ovat tilintarkastajan ja sisäisen tarkastajan raportit. Arvioinnissa korostuvat arviointivuoden painotukset, sekä lautakunnassa käsitellyt asiat.

3.3. Vuoden 2020 havaintojen käsittely

Tarkastuslautakunta on vuoden 2020 arviointikertomuksessa esittänyt yhteensä 22 kpl suosituksia, ehdotuksia tai lisäselvityspyyntöjä, joihin on saatu kaupunginhallituksen 27.9.2021 päättämät vastineet. Arvio-sarakkeessa on tarkastuslautakunnan arvio ehdotuksen tai suosituksen toimeenpanosta tai vastineen riittävydestä.

Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus	Konsernipalvelut	Arvio
Järvenpään kaupungin on syytä esittää Keusoten hallitukselle teetettäväksi ulkopuolista auditointia, joka kattaa niin taloushallinnon, suunnittelun kuin prosessiohjauksenkin. Toimipisteissä teetetään tuotantotaloudelliset tutkimukset.	Eduskunnan päätöksen mukaisesti sotepalvelut siirtyvät 1.1.2023 alkaen kunnilta maakuntien hoidettavaksi. Vuosien 2021 ja 2022 sotekustannusten taso määrittelee tulevan maakuntien rahoituspohjan ja kuntien rahoituspohjan leikkauksen. Mikäli yksittäisen kunnan sotekustannukset nousevat em. vuosina keskimääräistä kasvua enemmän, leikataan kulukasvu kunnan tulevasta valtionosuudesta. Järvenpään pitkän aikavälin talouden tasapainon ylläpitämiseksi olisi ensisijaisen tärkeää saada sotemenot mahdollisimman alhaisiksi 2021 ja 2022. Lisäselvitysten edellyttäminen Keusotelta ei tässä tilanteessa tue kustannusten kurissa pysymistä, ja myös mahdolliset hyödyt selvityksestä valuvat maakunnalle. Tästä syystä mittavia selvityksiä ei esitetä tehtäväksi.	Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.
Kuntalain 47 §:ssä todetaan, että "kunnan tytäryhteisön hallituksen kokoonpanossa on otettava huomioon yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus". Toteutuuko kyseinen lain vaatimus Järvenpään tytäryhteisöjen hallitusten osalta? Ellei, mitä toimenpiteitä konsernijohto aikoo asian suhteen tehdä?	Tytäryhteisöjen hallitusten nimeämistä tarkoittava toimiohje annetaan kaupunginhallituksessa. Nimettävät henkilöt valikoituvat luottamushenkilöiden suorittaman arvioinnin perusteella. Viranhaltijajohdolla ei ole mahdollisuutta arvioida valintaprosessia.	Tarkastuslautakunta toteaa, ettei vastineessa vastata itse kysymykseen. Tarkastuslautakunta toteaa, HHJ-tutkintoon (Hyväksytty Hallituksen jäsen) tähtäävä koulutusta on tarjottu tytäryhtiöissä hallituksen jäsenille, joten asianmukaisia kehittämistoimia on toteutettu.
Kaupungin sähköisestä julkaisujärjestelmästä löytyy samat julkiset asiakirjat, jotka kuntalainen saa kirjaamosta pyytämällä. Mikäli päätöstä ei voida laittaa julkaisujärjestelmään, tulisi sen otsikko löytyä lisätiedolla: "tämän asiakirjan saa pyytämällä kaupungin kirjaamosta".	Asiakirjajulkaisuuden suhteen noudatetaan julkisuusmyönteistä linjausta ja tätä linjausta pyritään viestimään ja ylläpitämään osana hallintopalveluiden päivittäistä työtä. Yhtä lailla on huolehdittava siitä, että henkilötietojen tietosuojaa voi perusoikeutena toteutua. Henkilötietojen tietosuojaa rajoittaa henkilötietojen julkaisemista yleisessä tietoverkossa silloinkin, kun henkilötieto on sinänsä julkinen. Tiedon julkaiseminen tietoverkossa merkitsee tiedon luovuttamista, jolloin kaupungilla on oltava julkaisuun asianmukainen peruste. Siten kaikkea julkistakaan tietoa ei voida julkaista verkossa.	Tarkastuslautakunta toteaa että vastineessa vastataan vain osin itse kysymykseen. Tarkastuslautakunta toteaa, että suositus lisätietokirjauksesta on edelleen voimassa.

<p>Tarkastuslautakunta suosittelee ympäristötaseen käyttöönottoa osana resurssi- ja ympäristötoimintataseen toteuttamista.</p> <p>Ympäristötaseessa eritellään tuotteeseen tai toimintaan liittyvät materiaali- ja energiavirrat ympäristövaikutuksina ja raaka-aineina.</p>	<p>Resurssi- ja ympäristötaseen tietokartan toimeenpano on käynnissä. Resurssi- ja ympäristötaseen toteutus- ja ympäristötaseen suunnitelmalla ja hankeohjeella tullaan varmistamaan resurssi- ja ympäristötaseen toimeenpano myös kiinteistöallianssin toiminnassa. Oinaskadun hankkeesta tehty vertailevat elinkaarilaskelmat sekä eurojen että hiilipäästöjen näkökulmasta vastaa suurelta osin tarkastuslautakunnan esittämiin kysymyksiin. Toimintatapa on otettu osaksi hankkeiden päätöksentekoprosessia.</p> <p>Hankkeen investointikustannukset on laskettu sekä peruskorjauksen että uudisrakentamisen osalta käytettävissä olevien tietojen mukaan. Päätöksentekoa varten tuotettiin laaja materiaali sisältäen arviointikierrokset kolmansilla osapuolilla, esim. Kosteus ja sisäilmatekninen kuntotutkimus (FCG), Korjattavuuden arviointi ja riskiarvio (Vahana) ja Elinkaaritarkastelu (Vahana). Esimerkiksi Vahanan suunnittelutoimisto on lanseerannut hiilijalanjäljen huomioivat laskentapalvelut vasta lokakuussa 2020, joten palvelu on melko uusi koko palvelusektorilla.</p> <p>On huomattava, että hankepäätösten aikana uudisrakennuksesta ei ole suunnitelmia käytettävissä, joten tarkkojen laskemien teko on haastavaa - samaan tapaan kuin peruskorjauksen todelliset vauriot selviävät vasta, kun purku on tehty. Elinkaaritarkastelun tarkkuustasoa voidaan pitää riittävänä hankepäätöksentekoa varten. Tarkempi elinkaarilaskenta vaatii hankkeesta tarkat suunnitelmat, joita ei ole taloudellisesti kannattavaa teettää ennen hankepäätöstä.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa, että resurssi- ja ympäristötaseen parantamiseksi on tehty asianmukaisia kehittämistoimia.</p> <p>Tarkastuslautakunta toteaa, että systemaattinen resurssi- ja ympäristötaseen kehittäminen on tärkeä osa kestävästä kehityksen strategiasta.</p>
<p>Mikäli em. suojeltujen rakennusten osalta päädytään siihen, että ne tulisi luovuttaa yksityiselle, tulisi se tehdä vuokraamalla eikä myymällä. Näin kaupunki voisi turvata kulttuurihistoriallisten rakennusten säilymistä asianmukaisella tavalla.</p>	<p>Taitelijoiden korttelin kaavakehityshanke muodostuu kokonaisuudesta, johon sisältyy Cooperin huvila, metsästysmaja, entinen työterveys talo, ns. nukkakutomon tontti ja ns. Järvenpään kaksosten tontti. Valmistelun yhteydessä (esim. Hyvinvointilautakunta 5.11.2020) on todettu, että mikäli kaupunki päätyy luovuttamaan huvilan edelleen, on asiassa syytä ottaa huomioon luovutukseen sisältyvät taloudelliset ja kaupungin maineeseen liittyvät riskit. Rakennus ympäristöineen on tarkoitus säilyttää. Kaavallisesti tavoitteena olisi mahdollistaa asuminen mainituissa rakennuksissa. Kiinteistön luovuttaminen yksityiselle voisi edistää suojeluarvoja kaupungin omistusta paremmin. Samaisen pykälän ennakkovaikutusten arvioissa (EVA) huomioidaan, että luopuminen voi tapahtua omistus- tai vuokraoikeudella ja molempiin sisältyy tunnistettuja riskejä.</p> <p>Kaavakehityshankkeen jälkeen kaupungin olisi mahdollista luopua omistuksestaan Cooperin huvilassa ja metsästysmajassa, mikäli em. kohteita ei tarvita kaupungin omassa palvelutuotannossa. Näillä näkymin entinen työterveys talo jäisi jatkossakin kaupungin omistukseen. Varsinaiset päätökset kunkin kiinteistön luovuttamisesta tehdään myöhemmin toimivaltaisen toimielimen tai viranhaltijan toimesta.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Millä toimenpiteillä kaupunki (ja kiinteistöallianssi) aikovat jatkossa varmistua siitä, ettei Harjulan kaltaisia hukkeinveistointeja peruskorjauksissa ja uudisrakentamisissa enää tapahdu?</p>	<p>Investointihankkeissa keskeisin ratkaistava kysymys on investoinnin laajuus: tehdäänkö rakenneosakorjaus, peruskorjaus, perusparannus vai rakennetaanko uudisrakennus. Pienemmissä rakennusosakorjauksissa eli ns. PTS-korjauksissa ei yleensä ole taloudellisia perusteita tehdä koko rakennuksen kattavaa rakenteita avaavaa kuntotutkimusta ennen korjauksen käynnistämistä. Pienissä korjauksissa joudutaan yleensä turvaamaan aistinvarisiin havaintoihin ja rakennepiirustuksiin, jolloin tarkastelun ulkopuolisissa rakenteissa saattaa olla riskejä.</p> <p>Aiemmin investointilupaa ei ole myönnetty ennen investointipäätöstä, jolloin suunnittelu on ollut suppeampaa. Kiinteistöallianssin hankevalmistelussa huomioidaan jatkossa, että yli 500 000 euron investointihankkeissa tehdään aiempaa tarkempi ja laajempi hankevalmistelu em. riskien välttämiseksi. Tätä varten talonrakennusten investointiohjelmaan on esitetty vuodesta 2022 alkaen hankevalmisteluvaraus.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunta esittää, että sen toiminta budjetoidaisiin. Tarkastuslautakunnan keskeisiä menoja ovat sihteeripalvelun hankinta, kokouskulut ja lautakunnan tehtävien hallitsemisen kannalta tärkeät koulutukset ja seminaarit. Lisäksi lautakunta tarvitsee liikumavaraa mahdollisten erilliselvityksien toteuttamiseksi. Menojen läpinäkyvyyden kannalta tulisi ehdottomasti siirtyä käytäntöön, jossa tarkastuslautakunnalle valmistellaan oma talousarvio ja jonka toteutumista seuraa lautakunnan puheenjohtaja konsernipalveluiden avustuksella. Käytäntö tulee muuttaa uuden lautakunnan aloittaessa työnsä.</p>	<p>Tarkastuslautakunnan budjetti sisältyy tällä hetkellä Konsernipalvelujen sitovuustason määrärahaan. Tarkastuslautakunnalle laaditaan kuitenkin vuosittain oma budjetti sisältäen erittelyn tarkastuslautakunnan ja tilintarkastuksen kokonaisuuksista. Tilintarkastuksen budjettivaraukseen on sisällytetty lakisääteisen tarkastuksen lisäksi määrärahaa erilliselvitysten toteuttamiseen. Lautakunnan puheenjohtajalle voidaan jatkossa järjestää raportti budjetin toteutuksesta säännöllisin väliajoin.</p>	<p>Lautakunnan puheenjohtajalle ei ole toimitettu vastineessa mainittua tai muutakaan asianmukaista raporttia tarkastuslautakunnan budjetista.</p> <p>Tarkastuslautakunta toteaa, ettei selvityksen mukaiseen toimenpiteeseen ole ryhdytty ja uusiin suosituksiin tältä osin.</p>

<p>Kaupunki tarkentaa Sarastialle luottamushenkilömaksujen tilityksiin liittyvää tilitysten erittelytarvetta ja varmistaa, että erittelyt toimitetaan asianmukaisesti paikallisyhdistyksiin.</p> <p>Kaupunkia pyydetään myös toimittamaan paikallisyhdistyksille tiedot niistä luottamushenkilöistä, jotka ovat valtakirjallaan antaneet valtuuden luottamushenkilömaksun perimiseen.</p>	<p>Sarastia on uusimassa palvelusopimukset kaikkien asiakkaidensa kanssa syksyn 2021 aikana. Luottamushenkilömaksujen tilittämistä koskeva huomio voidaan tuoda osaksi sopimusneuvotteluja. Mahdollinen peruspalveluihin kuulumaton palvelu toteutuessaan aiheuttaa kaupungille erillisveloitettavaa lisäkustannusta.</p> <p>Luottamushenkilömaksun perimiseen oikeuttava valtakirja on ohjeistettu toimittamaan suoraan Sarastiaan. Tämä menettely poistaa arvoa tuottamattoman työvaiheen, vähentää virhemahdollisuutta ja vahvistaa luottamushenkilön tietosuojan toteutumista.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa, että suositus on edelleen voimassa.</p>
<p>Tarkastuslautakunta uudistaa suosituksensa ja suosittelee, että kaupunki rekrytoi oman sisäisen tarkastajan sen jälkeen, kun sopimuskausi on päättynyt. Optiokauden käyttöä ei suositella ja ostopalvelussa tulee huomioida, että palvelua ei osteta tilintarkastusyhteisöltä. Sisäisen tarkastuksen tärkeyden suhteen lautakunta viittaa Nenosen yllä mainittuun lausuntoon.</p>	<p>Sisäinen tarkastus on kaupunginjohtajan johdolla suoritettavaa riippumatonta toimintaa. Organisaation palveluksessa oleva sisäinen tarkastaja voi monella tapaa toimia organisaation ja sen toimintatapojen kehittämisen tukena. Optiokauden aikana voidaan tarkastella ja arvioida mahdollisuutta kasvattaa sisäisen tarkastuksen resurssia ja sisäisen tarkastuksen riippumattomuutta. Järvenpään kuntakokoluokassa sisäisen tarkastuksen resurssit jäävät noin yhteen henkilötöyvuoteen. Tämä aiheuttaa omalla henkilöstöllä palvelu tuotettaessa selkeän haavoittuvuuden suhteessa ostopalveluun. Asia tullaan kuitenkin arvioimaan optiokauden aikana.</p>	<p>Tarkastuslautakunta on tämän vuoden (2021) arviointikertomuksessaan käsitellyt sisäisen valvonnankehittämistä ja esittänyt suosituksia kappaleessa 5.1.</p>
<p>Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa tulisi päivittää, jotta siinä tulisi riittävässä laajuudessa käsitellyksi tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyvät kysymykset myös sukupuoli ja seksuaalivähemmistöjen osalta sekä asettaa konkreettiset tavoitteet toiminnalle.</p> <p>Henkilöstöhallinnolle esitetään arvioitavaksi, voitaisiinko Järvenpäässä siirtyä pääosin anonyymiin rekrytointiin.</p>	<p>Kaupungin tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa päivitetessä huomioidaan tarkastuslautakunnan ehdottama toimintakäytäntö konkreettisista tavoitteista. Kaupunki on käyttänyt muutamia anonyymeja rekrytointia ja arvioimme mahdollisuudet laajentaa käytäntöä.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus</p>	<p>Kaupunkikehityksen palvelualue</p>	<p>Arvio</p>
<p>Kaupunki aloittaa projektin, jolla tarkistetaan, onko verohallinnolla ajantasaiset verotustiedot Järvenpäässä olevista kiinteistöistä. Asian suuritöisyyden johdosta voisi olla tarkoituksenmukaista aloittaa esim. tiettyä ikävuotta vanhemmista omakotitaloista, joissa on todennäköisesti epätarkkuuksia rekistereissä uusia kohteita enemmän (esim. Rakennuksen korjaus- tai laajennustiedot eivät ole välittyneet verottajalle).</p>	<p>Järvenpään kaupunki aloitti syksyllä 2020 rakennus- ja huoneistorekisterin perusparannustyön, jossa täsmäytetään Järvenpään kaupungin rakennus- ja huoneistotiedot ja Digi- ja Väestöviraston rakennus- ja huoneistorekisteritiedot samansisältöisiksi. Tällaisia perusparannettavia kohteita on parannustyön myötä löydetty 455 kappaletta. Havaitut virheet ovat olleet vähäisiä, eivätkä ne anna viitteitä siitä, että myöskään kaupungin ja verottajan rekisteritiedoissa olisi kiinteistövero tuoton kannalta olennaisia eroavaisuuksia. Oletusta tukee myös Järvenpään pieni pinta-ala sekä tiivis ja valtaosaltaan asemakaavoitettu kaupunkirakenne, jossa mahdolliset luvattomat rakennukset ja rakentaminen tulevat ilmi arkityöprosessien yhteydessä.</p> <p>Rakennus- ja huoneistorekisterin perusparannustyön on arvioitu valmistuvan työsuunnitelman mukaisesti talven 2022 aikana. Tämän jälkeen voimme selvittää rakennusten kokonaisalatietojen vastaavuuden kaupungin ja verottajan rekisteritietojen välillä ja arvioida täsmäyttämiseen liittyvää työtä ja kustannuksia. Todettakoon, että mahdolliselle korjaustyölle ei kaupungilla ole vielä budjettivaroja.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Lautakunnan näkemyksen mukaan maapoliittista ohjelmaa voisi päivittää siten, että siinä ilmaistaisiin valtuuston tahto lunastusehtojen osalta suuntaan taikka toiseen. Yhdyskuntasuunnittelussa kiinteistötoimituksia ja tonttijakoja tehtiin 60 % edellisvuotta enemmän. Toimintatuotot ylittävät budjetoidun, mutta palvelu ruuhkautui ja työmäärä on todennäköisesti kuormittanut työntekijöitä.</p>	<p>Asuntorakentajat haluavat ostaa tontin, eivätkö he sen enempää yksityiset kuin rakentajatkaan lähde hankkeeseen mukaan, mikäli vaihtoehtona on vain tontin vuokraus. Ennen kaikkea tämä johtuu siitä, että pääoman kustannus on toimijoille olennaisesti pienempi kuin vuokratontin tuotto vaatimus. Tontin vuokraaminen tulee kyseeseen käytännössä niissä tilanteissa, kun toimijalla ei ole mahdollisuuksia saada lainaa tai sitoa pääomia maahan. Siten tontin vuokraaminen kiinnostaa käytännössä vain yritystontin ostajia ja siinäkin sellaisia yrityksiä, joilla pääomien saanti on syystä taikka toisesta vaikeaa.</p> <p>Tontin vuokraaminen ilman lunastuspykälää on myöskin haastavaa, sillä kaikki toimijat pyrkivät vakavaraiseen asemaan ja siihen, että heillä on itsellään mahdollisuus saada pääomia, ja mm. tontin lunastuslausekkeen avulla pienentää kiinteitä kulujaan. Vuokratontin lunastuksia ei tehdä mittavassa määrin, mistä johtuen asian mittakaava on pieni. Maapoliittisen ohjelman päivityksen yhteydessä on mahdollista päivittää tontin vuokrasopimusmalli muutoinkin, joten ehdotus on sinänsä kannattava – joskin nykytilanne lunastuslausekkeen osalta on tarkoituksenmukainen. Kiinteistötoimitusten ja tonttijakojen osalta tilanne on edelleen kovin kuormittunut, eikä siihen helpotusta ole tuonut se, että vuosien 2020–2021 aikana neljä yksikön seitsemästä työntekijästä on siirtynyt pois kaupungin palveluksesta, eikä yhtään näistä ole toistaiseksi täytetty, osin rekrytointivaikeuksien vuoksi ja osin säästöohjelmassa lykättyjen rekrytointien vuoksi.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>

<p>Uusien yritysten osalta seurataan ja raportoidaan numeerisia mittareita yhtä lailla kuin asukaslukuakin seurataan.</p>	<p>Järvenpään kaupunki seuraa jatkuvasti uusien yritysten syntymistä sekä myös lopettaneita yrityksiä kvartaaleittain. Näiden välinen suhde muodostaa yrityskannan nettomäärän kasvun tai laskun, joka on Järvenpäässä ollut lähes poikkeuksetta positiivinen. Vuoden 2020 tilastoissa Järvenpäähän perustettiin 269 uutta yritystä 241 lopettaessa toimintansa. Lopettaneiden osalta emme tilastoi erikseen lopettamisen syitä. Alueellisesti kokoamme vastaavat tilastot myös Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskus Oy:n (www.keuke.fi) sivuille kaikista seitsemästä jäsenkunnasta, joka mahdollistaa näiden tietojen vertailun myös eri kuntien kesken. Kiinnitämme ehdottomasti jatkossa entistä enemmän huomiota näiden lukujen laajempaan raportointiin ja viestintään.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tavoitteen raportointia kehitetään tarkemmaksi. Esimerkiksi palvelualueilla ja tytäryhtiöissä laaditaan toimialakohtaiset toteutussuunnitelmat resurssi- ja palvelutietokartan toteuttamiseksi ja integroidaan resurssi- ja palvelutietokartan seuranta osaksi kaupungin raportointiprosesseja.</p>	<p>Toteutussuunnitelmista on nyt valmistunut Kaupunkikehityksen ja Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueiden sekä Konsernipalveluiden toteutussuunnitelmat. Hyvinvoinnin palvelualueen sekä Mestaritoiminnan toteutussuunnitelmien valmistelu on jo pitkällä ja saatetaan valmiiksi 2021 aikana. Ateria- ja siivouspalveluiden osalta selvitetään toimeenpanoa uuden toimijan kanssa. Keväällä 2021 laadittiin ensimmäinen Resurssi- ja palvelutietokartan seurantaraportti, kun tietokartta oli ollut voimassa ensimmäisen täyden vuoden. Tällöin kaupunkikehityksen toimenpiteistä 83 % oli aloitettu ja vähintään esiselvitysvaiheessa. Seurantaraportti tullaan jatkossa laatimaan vuosittain. Seurantaraportti kokoaa toimenpiteiden etenemisen kuluneen vuoden aikana ja perustuu palvelualueiden ja tytäryhtiöiden toteutussuunnitelmien seurantatietoon. Lisäksi kehitetään digitaalista Ympäristövahtiseurantapalvelua, joka mahdollistaa jatkossa toimenpiteiden etenemisen seurannan jatkuvasti vuoden aikana (hanke saanut YM:n avustusta 2020–2021). Kaupungin tilinpäätöksen yhteydessä resurssi- ja palvelutietokartan seuranta raportoidaan kaupunkistrategiassa määritellyt seurantamittarit sekä sanallinen kuvaus ympäristöasioiden edistymisestä, sisältäen keskeiset resurssi- ja palvelutietokarttaan liittyvät toimet.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa, että resurssi- ja palvelutietokartan parantamiseksi on tehty asianmukaisia kehittämistoimia.</p> <p>Tarkastuslautakunta toteaa, että systemaattinen resurssi- ja palvelutietokartan kehittäminen on tärkeä osa kestävä kehityksen strategiaa.</p>
<p>Infran korjausvelan määrä on strategisesti tärkeä mittari, jota pitäisi voida seurata säännöllisesti ja helposti sekä antaa vertailukelpoisempaa tietoa peruskorjattavista kohteista sekä korjausvelan kehityksestä.</p>	<p>Korjausvelan määrää arvioidaan vuoden 2017 alussa päivitettyyn laskentaan, joka pohjautuu vuoden 2017 alussa päivitettyyn laskentaan (2016 lopussa korjausvelka noin 26,4 milj. euroa) korjausvelan määrä vuoden 2018 lopussa on arvioitu olevan noin 25,2 miljoonaa euroa. Laskennallisesti on arvioitu korjausvelkaa kertyvän vuositasolla seuraavan 20 vuoden aikana noin 0,9 miljoonaa euroa. Lähtökohtaisesti tätä suuremman summan investoiminen katujen peruskorjaukseen vähentää korjausvelan kokonaismäärää. Korjausvelan määrä on saatu laskuun, sillä vuosina 2017–2018 toteutuviin kaupungin kärkihankkeisiin on sisällytynyt myös katuverkon ja vesihuoltoverkoston peruskorjausta. Pelkällä katujen peruskorjaukseen 2017–2018 investoidulla 1 milj. vuositasolla korjausvelan lasku olisi ollut tarkasteluvälillä vain noin 0,2 milj. euroa. Vuonna 2019 arvio korjausvelan määrästä oli 24,1 M€, joten se väheni vuoteen 2018 verrattuna 1,4 M€. Lukuun on lisätty päälylystystöitä 0,4 M€ sekä peruskorjauskohteita, joista suurimmat ovat Wärtsilän teollisuusalueen kadut ja kts. kuvankaappaus taulukosta. Joten vuoden 2019 peruskorjaustavoitteeseen päästiin asetettujen tavoitteiden mukaisesti, joten tuota kysymystä miksi tavoitteisiin ei päästy en ymmärrä. Luku 26 M€ voi olla edellisen toimintakertomuksen pohjalta jäänyt virhesumma. Virheen syntymiseen on voinut vaikuttaa useat henkilöstövaihdokset vuoden 2019 lopulla kaupunkitekniikan johdossa ja myös kahden laskennasta vastaavan henkilön poistuessa kaupungin palveluksesta ja täten toimintakertomukseen jäänyt vanha tieto. Kuten jo tarkastuslautakunnalle annetussa selvityksessä todettiin, useampivuotisten hankkeiden tuloutusten jaksotukset voivat kuitenkin vaikuttaa peruskorjauskulujen tuloutuksen osalta siihen, ettei kaikkina vuosina päästä tavoitteeseen ja vastaavasti seuraavana tavoitteet ylitetään. Pelkkä 900 t€ varaus ei myöskään lyhennä korjausvelkaa juurikaan, vaan talousarvioissa tulee varautua laajempiin korjaushankkeisiin, jotta korjausvelkaa saadaan vähennettyä tehokkaasti tavoitteen mukaan. Peruskorjausvelkaa tulee myös lisää joka vuosi katujen ikääntyessä. Katuverkon osalta seuraamme myös vuositasolla kehitystä, jotta tavoitteeseen voidaan päästä. Määrärahojen suuruus vaikuttaa siihen, miten tavoitteeseen päästään.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus</p>	<p>Järvenpään vesi</p>	<p>Arvio</p>

<p>Teknisten verkostojen ja vesihuollon toimintavarmuus turvataan muuttuvissa ilmasto-olosuhteissa. Luonnonmukaisella hulevesien hallinnalla varaudutaan sään ääri-ilmiöihin ja kasvavaan tulvariskiini.</p>	<p>Vesihuollon verkostojen toimintavarmuutta huomioidaan jatkuvalla riskienarvioinnilla. Toimintavarmuus huomioidaan suunnittelukohteiden suunnittelussa ja investointikohteiden rakentamisessa. Investointikohteiden suunnittelussa huomioidaan ko. kohteen läheisyydessä käytössä oleva rakennettu vesihuolto ja sille suunnitellaan tarpeen mukaan korjaus- ja uusimissuunnitelmat, joita toteutetaan uuden investointikohteen rakentamisen yhteydessä. Näitä kohteita oli esim. vuoden 2020 aikana Wärtsilän alueella, Mannilantiellä, Helsingintiellä jne. Näiden lisäksi tehdään erillistä vesihuollon saneeraussuunnittelua ja kohteiden rakentamista. Järvenpään Veden kohteina oli vuonna 2020 mm. Leppätien alueen vesihuollon uudistamista, vesitornin betonipintojen uusiminen (rappaus sääsuojaksi) ja jätevesipumppaamon saneeraus Haarajoella, lisäksi on tehty pienimuotoisempia verkostosaneerauksia. Vuoden 2021 aikana Järvenpään Vesi teki jätevesiverkoston mallinnuksen. Mallinnuksessa jätevesiverkoston tilannetta tutkitaan normaalitilanteen ja rankkasateen aikana. Mallinnuksesta on nähtävänä jätevesiverkoston pullonkaulat ja verkoston kapasiteetti. Näiden mukaan voidaan ohjata suunnittelua ja investointeja verkoston ongelmakohtiin tilanteen parantamiseksi. Hulevesien hallinta on ollut jo useita vuosia varautumisessa mukana, kun alueellisia hulevesialtaita on rakennettu huleveden viivyttämistä varten (mm. Lepolan alueella ja Wärtsilän alueella). Kaavoituksen ohjeissa on myös tonttikohittaisia huleveden viivytysmääräyksiä ja suunnittelussa hulevesien viivyttäminen huomioidaan aina.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus Lautakunta suosittelee arvioimaan opetushenkilöstön työvälineinä tarvittavien puhelimien hankintaa.</p>	<p>Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue Perusopetuksessa tehtiin maaliskuussa 2020 puhelinten osalta tarvekartoitus. Tarvekartoituksen perusteella kouluille hankittiin lisää sekä puhelimia että sim-kortteja. Tavoitteena oli hankkia jokaisella alkuopettajalle, jokaiselle tiimille sekä jokaiselle aineryhmälle älypuhelin. Kartoitus ja selvitystyötä jatketaan. Jos jokaiselle opetushenkilöstön jäsenelle hankittaisiin opetuskäyttöön soveltuva puhelin, olisi kustannukset yli 100 000 euroa. Jokaisella opettajalla on käytössään kannettava tietokone, opetus tapahtuu pääsääntöisesti teamsin välityksellä ja yhteydenpidossa kotiin ja oppilaisiin käytetään pitkälle wilma-järjestelmää.</p>	<p>Arvio Tarkastuslautakunta toteaa, että opetushenkilöstön työvälineiden parantamiseksi on tehty asianmukaisia kehittämistoimia.</p>
<p>Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus Kun tarkastellaan vuoden 2020 tilinpäätöstä ja palvelualueen käyttösuunnitelmaa (Sitovat toiminnalliset tavoitteet 2020-2023), ei näistä löydy yhtään samaa tavoitetta. Toiminnalliset tavoitteet tulisi laatia siten, että niitä voidaan käyttää sekä tilinpäätöksessä että palvelualueen käyttösuunnitelmassa. Kaupungin tilinpäätös on ”mainos” kaupungin toiminnasta ulospäin, joten olisi aiheellista esittää toimintoja huomattavasti laajemmassa määrin sekä sanallisesti että lukujen avulla.</p>	<p>Hyvinvoinnin palvelualue Tilinpäätöksessä raportoidaan valtuuston talousarviossa hyväksyminen sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Talousarviossa esitetyt tavoitteet kytkeytyvät suoraan kaupungin strategiakortteihin ja niissä asetettuihin tavoitteisiin. Lautakunnat asettavat käyttösuunnitelmissa palvelualueelle toiminnalliset tavoitteet, joilla tuetaan samojen strategisten päämäärien saavuttamista, mutta jotka ovat valtuuston asettamia tavoitteita yksityiskohtaisempia. Tavoitteiden tulee olla keskenään linjassa.</p>	<p>Arvio Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>

<p>Palvelualueita pyydetään raportoimaan, miten iso osa yli 70-vuotiaista kuntalaisista tavoitettiin ja minkälaisia kokemuksia näistä yhteydenotoista saatiin. Myös muista poikkeusjärjestelyistä toivotaan raportointia ja arviointia.</p>	<p>Hyte-avainalue koordinoi soittorinkiä yli 70-vuotiaille liittyen koronapandemiaan keväällä 2020. 70-vuotiaiden ja sitä vanhempien yhteystietoja saatiin yhteensä 5 550, joista 3 700 löydettiin puhelinnumero. Tilastoitu soittoja ajalla 24.3.-6.5.2020 oli seuraavasti: tavoitettu 98,5 % puhelinnumerollisista henkilöistä, noin 1000 henkilöä puhelinnumerottomia, joista osa mm. hoitokodeissa asuvia. Lisäksi lähetettiin tekstiviesti kaikille yli-70-v 27.3.2020. Kyselyyn tuli yli tuhat vastausta. Kaupungin henkilöstöä osallistui soittorinkiin ja muihin tiedotustapoihin enimmillään 60 henkilöä. Avun tarvisijat ohjattiin tarvittaessa Keusoten palveluihin. Viikolla 13 lähetettiin kaikille 70-vuotiaille ja vanhemmille kirjeet, jossa kerrottiin koronatilanteesta ja tukea ja apua tarjoavista tahoista. Valtaosa tavoitetuista henkilöistä kertoi selviävänsä hyvin joko itsenäisesti tai läheisten avulla. Pieni osa avuntarvitsijoista ohjattiin Keusoten palvelutarpeen arvioinnin piiriin ja osalle tarjottiin yhdistystoimijoiden asiointipalvelua (ks. alla). Kaupungin palveluneuvonta/puhelinneuvonta avattiin 24.3.2020. Soittoja tilastoitiin 12.5. mennessä lähes 500. Kaupungin nettisivuille avattiin myös ajankohtaista koronätietoa sisältävä sivu jarvenpaa/70. Asiointiapua koordinoitiin ikääntyneille keväällä yhteistyössä järjestötoimijoiden ja seurakunnan kanssa. Siskot ja Simot toteuttivat yhteensä 347 kauppa-apukeikkaa. ViaDia Keski-Uusimaa ja Yhdessä Katettu verkosto toteutti ruoka-apu toimintaa (ruoka-apukassit, leipäjaot, yhteiset ruokailut). Ruoka-avun käyntimäärät olivat yhteensä 24 686, missä jaettiin 215 142 kg elintarvikkeita. ViaDiaa tuettiin erillisellä ruoka-avun ostopalvelulla. Kaupungin eri toimijoiden yhteistyönä toteutettiin myös lapsille ja lapsiperheille kotiin annettavan tuen koordinoititehtävää. Sosiaali- ja terveysministeriön ohjeistama vähävaraisten kasvomaskien jakelu käynnistyi elokuun lopussa Hyvo -palvelualueen yhteistyönä. Järvenpää-talo jakoi yhteensä 43 800 kertakäyttömaskia ja yhteiskumppanit (seurakunta, Arkki/ViaDia, Klubitalo, Setlementti Louhela, Verso) 62 500. Lisäksi on jaettu 9 400 kangasmaskia. Yhteensä maskeja jaettiin 115 700 kpl.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Kuinka paljon ja mitä toimintoja tehtiin työikäisten hyväksi ja miten luvut jakaantuvat maahanmuuttajiin ja toisaalta muihin työikäisiin?</p>	<p>Alla on esitetty osaamis- ja työllisyyspalvelujen kaikki asiakkuudet vuonna 2020. Seuraavassa taulukossa on kuvattu osaamis- ja työllisyyspalvelujen maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden/asiakkuuksien jakautuminen eri palveluihin sekä siirtymät palveluista eteenpäin. Osa asiakkuuksista tilastoidaan erillisinä henkilöinä ja osa asiakaskontakteina, jolloin yhden asiakkaan asiointi voi tuottaa useamman kontaktin. Tilastoinnin erot johtuvat eri palvelujen rahoittajien ja raportointijärjestelmien vaatimuksista. Työ- ja elinkeinoministeriön myöntämä hankerahoituksella tehtiin selvitys kuntien maahanmuuttajien tieto-, ohjaus- ja neuvontapalveluiden tilasta. Sen pohjalta rakennettiin alueellinen palvelumalli. Mallin mukainen palvelu käynnistetään TEM jatkohankerahoituksella 1.9.2021-31.8.2022. Hankkeessa 1.9.2020-31.8.2021 ei ole ollut maahanmuuttajille kohdennettuja palvelutoimintoja. Hankkeessa selvitettiin mm. maahanmuuttajien kokemuksia palvelusta ja näkemyksiä palvelun paremmasta saavutettavuudesta ja kuinka olemassa olevat palvelut on järjestetty. Järvenpäässä maahanmuuttajatoimisto Verso antaa tietoa, ohjausta ja neuvontaa kotoutumisen alkuvaiheessa. Vuonna 2020 Verson kaikki henkilöasiakkaiden käynnit/yhteydenotot yhteensä 2869 (2156 /v.2019). Näistä luvuista asiakkaiden käynnit/yhteydenotot Verson työvalmentajalle yhteensä 779 (700/2019). Verson työvalmentajan antama ohjaus on laaja-alaista kotoutumista tukevaa tietoa ja neuvontaa.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Kuinka paljon KAIKU-kortteja on käytössä ja minkälaisia kokemuksia niistä on saatu?</p>	<p>Pandemian seurauksena KAIKU-kortin käyttöönotto projekti keskeytyi ja on jatkunut rajoitusten helpottumisen myötä keväällä 2021. Käyttöönotto asiakkaiden osalta on vuoden 2022 alusta, jolloin Järvenpäähän tulee käyttöön uudistunut KAIKU-kortti. KAIKU-korttia jakavia tahoja ovat ainakin: 1) Vaikuttamo & Ohjaamo/Järvenpään kaupunki 2) Maahanmuuttajatoimisto Verso 3) Keusote, aikuissosiaalityö, Mielenterveys-, päihde- ja aikuissosiaalityö 4) Keusote, maahanmuuttajapalvelut 5) Tuusulanjärven Klubitalo - ESKOT ry</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Minkälaisia ovat koronan vaikutukset olleet Järvenpää-talon, Järvenpään opiston, musiikkiopiston, uimahallin, jäähallin ja muiden liikuntapaikkojen kävijämääriin ja ylläpitokuluihin? Onko ylläpitokuluista säästetty kävijämäärien ollessa alhaiset tai toiminta kokonaan keskeytynyt? Onko taukojen aikana pystytty toteuttamaan huoltotöitä, kuten uimahallin kesätaun aikana tehtävät huollot?</p>	<p>Vastine on jätetty pois sen pituuden vuoksi. Se löytyy valtuustokokousasiakirjoista (11.10.2021 §101).</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>

Konsernipalveluiden kommentti

Julkaisujärjestelmästä puuttuvat asiakirjat: Toivottu otsikkokirjaus ei ole teknisesti mahdollinen. Kokoukset ja päätöksenteko- nettisivuille päivitetään tieto siitä, minkä vuoksi kaikkia asiakirjoja ei voida julkaista. Samassa kohdassa on myös tieto siitä, miten tietoa voi pyytää kirjaamosta.

Tarkastuslautakunnan budjettiseuranta ja -raportointi: Lautakunnan puheenjohtajalle ja sihteerille on toimitettu arviointikertomuksen jättämisen jälkeen tarkastuslautakunnin budjetti ja sovittu jatkon raportointi- ja seurantakäytänteistä. Toimenpiteen toimeenpano odotti uuden tarkastuslautakunnan yhteydenottoa ja tarkemman toiveen esittämistä.

Luottamushenkilömaksujen tilitykset: Asiaa on selvitetty Sarastian kanssa. Tällä hetkellä tilitys saadaan yhteissummana kaupungille ja kaupunki toimittaa tilitykset järjestöjen yhteyshenkilöille. Valitettavasti tilitystä ei saada Sarastiasta rutiinisti siten, että tilitys olisi yksilöity henkilöittäin ja kokouksittain.

3.4. Kaupungin strategiset tavoitteet

Kuntalain 14 ja 37 §:ien mukaan kunnalla on oltava strategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia on valtuuston keskeisin väline kunnan johtamisessa. Strategia mm. ohjaa talousarvion ja taloussuunnitelman laatimista. Strategia tulisi päivittää kerran valtuustokaudessa ja toteutuneen toiminnan strategian mukaisuuden arvioiminen on yksi tarkastuslautakunnan lakisääteisiä tehtäviä.

Strategiassa tulee määritellä kaupungin visio, arvot ja strategiset painopistealueet. Painopistealueiden tulee sisältää strategiset tavoitteet, joille annetaan lähtö- ja tavoitetasot. Näitä strategisia tavoitteita toteutetaan valtuuston vuosittain asettamilla sitovilla tavoitteilla ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan asetetuilla mittareilla.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt tulevaisuuskuvan ja strategiset päämäärät 10.6.2019. Tavoitteet on hyväksytty talousarvion käsittelyn yhteydessä ja niiden tavoiteaikatauluja on koronan takia korjattu 7.9.2020. Korona on kuitenkin edelleen viivästyttänyt monen tavoitteen toteutumista.

4. Vuoden 2021 talouden analyysi

4.1. Kriisikuntakriteerit

Koska ns. kriisikuntakriteereistä on julkisen keskustelun perusteella epäselvyyttä, ne on syytä ottaa tässä yhteydessä esille, varsinkin kun kriteerit ovat osin muuttuneet vuosi sitten. Uusia raja-arvoja sovelletaan ensimmäisen kerran vuonna 2022 vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätösten tunnuslukujen perusteella. Siihen asti sovelletaan, mitä lain voimaan tullessa olleessa kuntalain 118 §:ssä säädetään.

Kuntalakiin on tullut määräaikainen 110a §, joka on voimassa väliaikaisesti 1.12.2020–31.12.2025. Määräaikainen lisäpykälä koskee alijäämän kattamista koskevan määräajan jatkamista koronapandemiasta johtuvien taloudellisten vaikeuksien vuoksi. Kyseisessä pykälässä säädetään, että mikäli kunta ei koronapandemiasta johtuvien poikkeuksellisten ja tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi voi kattaa taseeseensa kertynyttä alijäämää neljän vuoden määräajassa, valtiovarainministeriö voi kunnan hakemuksesta päättää, että alijäämä on katettava kuuden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tällöin Kuntalain 118 §:ssä mainittu arviointimenettely voidaan aloittaa

vasta, kun kuuden vuoden määräaika on kulunut. Määräaikaisessa lisäpykälässä on lisäksi erikseen säädetty, milloin hakemus on jätettävä ja mitä tietoja hakemukseen tulee liittää.

Kuntalain mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely (nk. kriisikuntamenettely) voidaan jatkossa käynnistää, jos kohdat A ja B täyttyvät, tai kohdan C kaikki kohdat täyttyvät.

- A. jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §: 3. momentissa säädettyssä määräajassa (normaalista neljä vuotta, tällä hetkellä määräaikaisesti raja kuusi vuotta)
- B. jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa

TAI

- C. jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot
  1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %
  2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti
  3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla
  4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Järvenpään kaupungin ja kaupunkikonsernin vuosien 2018–2020 tilanne suhteessa uusiin kriisikuntakriteereihin, joita tullaan käyttämään vuoden 2020 tilinpäätöksestä alkaen.

Tunnusluku	Raja-arvo	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021
A: Taseen yli-/alijäämä, M€	0	41,92	9,68	10,7	14,2
B: Kuntakonsernin yli-/alijäämä, €/asukas.	-1000 (-500)	574	-140	-124	97
C1: Kuntakonsernin vuosikatteen ja poistojen suhde, %	alle 80	62,8	9,6	103,4	136,4
C2: Kunnan tuloveroprosentti, %	22,02	19,75	19,75	19,75	20,25
C3: Kuntakonsernin lainakanta ja vuokravastuut, €/asukas *	13148	8429	9641	10863	10885
C4: Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate**	alle 0,8	0,5	0,1	0,7	0,7

* 2020 keskiarvo = 8765 €/as. Vuoden 2021 kuntakonsernien keskiarvoa ei ole vielä saatavilla

** (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lask.lainanlyhennykset)

5. Strategisten tavoitteiden toteutuminen

5.1. Kunta ja konsernipalvelut

Sisäinen valvonta, riskien hallinta ja konsernivalvonta

Konserniohje

Konserniohje on vuodelta 2010, kuntalain uudistusten jälkeen se on vanhentunut ja sen päivitys on edelleen kesken. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt asiaan huomiota useampana vuonna ja antanut asiasta päivityssuosituksen. Myös tilintarkastaja on kiinnittänyt tilintarkastuksen yhteydessä, laatinut aiheesta kaupunginhallitukselle erillisen tilintarkastuspöytäkirjan, missä todetaan: ”Kaupungin konserniohje on vuodelta 2010. Konserniohje tulisi päivittää viipymättä.”

Suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee viipymättä ajantasaistamaan ja yksinkertaistamaan vanhentuneen konserniohje-kokonaisuutta ja sen rakennetta. Ohjeet sisältävät ainakin omistajapolitiikan, sijoitus- ja rahoitustoiminnan periaatteet sekä konserniohjeet. Päivitystyölle on myös laadittava sitova toteutusaikataulu.

Konsernipalveluiden kommentti

Asiakirjan päivitys on meneillään. Tavoite on saada asiakirjat valmiiksi syksyn 2022 aikana ja päätettäväksi viimeistään vuoden 2023 alussa.

Sisäisen valvonnan ohjeistus

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on hyväksytty kaupunginvaltuustossa helmikuussa 2020. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteita täsmentävien ohjeiden päivitys on edelleen kesken. Sisäisen valvonnan ohje on vuodelta 2010 ja sitä noudatetaan soveltuvin osin, sekä riskienhallinnan yleisohjeen 2014 joitain linjauksia. Sisäisen tarkastuksen ohje on vuodelta 2019.

Ohjeistus on pirstaloitunutta ja keskinäisiä sidonnaisuussuhteita vaikea hahmottaa. Osa ohjeistuksesta on selkeästi vanhentunutta, eikä päivitystyö ole edennyt riittävästi.

Suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee ajantasaistamaan ja yksinkertaistamaan sisäiseen valvontaan, riskienhallintaan ja sisäiseen tarkastukseen liittyvää ohjeistuskokonaisuutta ja sen rakennetta. Suosittelemme myös laatimaan päivitystyölle toteutusaikataulun.

Konsernipalveluiden kommentti

Sisäisen valvonnan ohjeen päivitys on meneillään. Tavoite on saada asiakirja valmiiksi syksyn 2022 aikana ja päätettäväksi viimeistään vuoden 2023 alussa.

Riskienhallinnan yleisohjeen päivitys on tehtävissä aikaisintaan vuonna 2023.

Suositus: Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tilinpäätöksen kielelliseen ilmaisuun ja toivookin aikaisempaa selkeämpää ja ymmärrettävämpää kielellistä ilmaisua tilinpäätöksessä. Tämä ei toteutunut esimerkiksi kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnissa ja johtopäätöksissä tilinpäätöksessä, mikäli kun osaa riskienhallinnan uudistamisen perusteiden erittelystä oli kielelliseltä ilmaisultaan haasteellista ymmärtää arviointikertomuksen laatimiseksi.

Konsernipalveluiden kommentti

Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisen arviointi on koostettu palvelualueiden antamista kommentteista ja arvioista ja johtopäätökset ja kehittämissuositukset on koostettu saatujen ehdotusten ja todettujen kehittämistarpeiden pohjalta.

Arviointikysely tehdään vuosittain ja se sisältää laajat kysymyspatteristot kuhunkin sisäisen valvonnan osakokonaisuuteen liittyen. Arviointien ja johtopäätösten ymmärrettävyyttä voisi parantaa kyselyn laajempi avaaminen tilinpäätöksen yhteydessä.

Hyvän virkakielen tulee olla ymmärrettävää ja siihen tullaan kiinnittämään jatkossa enemmän huomiota.

Sisäinen tarkastus

Yhteistyö Keravan kanssa sisäisen tarkastuksen järjestämisen osalta on päättynyt vuoden 2019 lopussa. Kaupunginjohtaja teki ensin viranhaltijapäätöksen 16.12.2020 "sisäisestä tarkastuspalvelusta" Järvenpään kaupungille sopimuskaudelle 15.12.2020- 30.11.2021 ja sen jälkeen erikseen yhdelle (1) optiokaudelle (1.12.2021-30.11.2022). "Sisäisen tarkastuspalvelun" palveluntuottajaksi on valittu BDO Oy, joka toimii myös kaupungin tilintarkastusyhteisönä.

Suositus: Järvenpään kaupungin sisäisen tarkastuksen järjestämisen toimintamalliksi tehdään pidempiaikainen linjaus. Vaihtoehtoina ovat ainakin rekrytoida oma sisäinen tarkastaja, rekrytoida sisäinen tarkastaja jonkun toisen kuntatoimijan kanssa tai hankkia sisäisen tarkastajan palvelut ulkopuoliselta toimittajalta. Linjauksessa tulisi huomioida eri vaihtoehtojen riskit ja mahdollisuudet.

Konsernipalveluiden kommentti

Sisäinen tarkastus toimii kaupunginjohtajan suorassa alaisuudessa. Tarkastuslautakunnan suositus on perusteltu. Sen toimeenpano on tarkoituksenmukaista ajoittaa siten, että valittava uusi kaupunginjohtaja voi olla vahvasti asiaa valmistelemassa.

Ettinen ohjeistus (Code of Conduct)

Arvot ovat vahva johtamisen väline. Usein ne avataan konkreettisimmiksi ohjenuoriksi muotoilemalla niiden pohjalta eettiset periaatteet tai ohjeistot, Code of Conductit. Eettinen ohjeistus mm. ohjaa toimintaa, määrittää hyvän hallintotavan ja yhteiset pelisäännöt ja yhteiset tavat toimia. Se määrittää valintojen tekemistä, millaiseen toimintaan kannustetaan ja millaista toimintaa ei hyväksytä.

Eri tasoissa toimintatapaohjeissa on kirjattuina pelisääntöjä ja hyvän toimintatavan mukaisia käytäntöjä. Kuitenkaan ylätasoisista, kaikkia toimintoja kattavaa eettistä ohjeistusta ei kaupungilla ole.

Suositus: Strategiatyön ja arvojen päivytyksen jälkeen suositellaan laadittavaksi eettinen ohjeistus, johon alemman tason ohjeistus pohjautuu, sekä suunnitella ja toteuttaa henkilöstön valmennus myös eettiseen ohjeistukseen.

Konsernipalveluiden kommentti

Ettisen ohjeistuksen laatiminen yhteistyössä luottamushenkilöiden kanssa on perusteltua. Ohjeistus voisi olla ylätasoinen, sillä yksityiskohtaisen ohjeistuksen kokoaminen yhdeksi asiakirjaksi voi tuottaa hankaluutta.

Julkisuuslainsäädäntö ja henkilötiedot

Viranomaisen päätökset ovat lähtökohtaisesti julkisia silloinkin, kun ne sisältävät henkilötietoja. Tietyissä tapauksissa henkilötietoja ei saa kuitenkaan pitää nähtävillä sähköisessä tietoverkossa pitkään.

Kaupungeedeetin päätös 2021 § 31 on poistettu tietoverkosta nähtävillä olon jälkeen, ja perusteeksi on annettu päätöksen sisältämät henkilötiedot. Julkaisujärjestelmässä on kuitenkin mahdollista poistaa pelkät henkilötiedot, jolloin sähköisesti helposti löydettävissä on kuitenkin päätös muulta osin.

Päätösten poistaminen kokonaan heikentää sähköisen julkaisun luotettavuutta ja käytettävyyttä, kun julkisesti löytyy vain osa päätöksistä.

Suositus: Koulutusta henkilötietojen käsittelystä lisätään, ja erityisesti julkaisujärjestelmien käyttöä koulutetaan henkilötietojen käsittelyssä

Konsernipalveluiden kommentti

Koulutusta on toteutettu laajasti ja monikanavaisesti. Sisäinen koulutus on ohjelmoitu syksyille 2022 ja muiden koulutusten yhteydessä kerrataan henkilötietojen käsittelyä ja julkaisujärjestelmän käyttöä. Koulutusmateriaalit ovat saavutettavissa intranetin kautta ja osa koulutuksista on myös tallenteina saavutettavissa.

Kuva Vesa Müller, Kaupungin panorama maaliskuussa 2021

5.1.1. Talous ja tasapainottamistoimenpiteet

Yksi Järvenpään strategian kuudesta tulevaisuuskuvausta on tasapainoinen, kestävällä pohjalla oleva talous. Kestävä talous mahdollistaa tärkeältä osin muiden päämäärien, kuten hyvän elämän ja toimivan arjen, tavoittelemisen.

Vuoden 2021 taloutta ohjasi valtuuston 2019 hyväksymä nelivuotinen talousohjelma ja vuonna 2020 hyväksytty vuoden 2021 talousarvio. Niihin sisältyivät myös talouden tasapainottamiseksi laaditut sopeuttamistoimet. Talousohjelman tavoitteeksi asetettiin rakenteellisilla toimenpiteillä saavutettava 10 prosentin pysyvä sopeutus vuoden 2019 nettomenoista vuoden 2022 loppuun mennessä. Tämän lisäksi kevään 2020 aikana käytyjen yt-neuvottelujen seurauksena päätettiin 11,7 miljoonan euron lisäsopeutuksesta vuosille 2020–2023.

Vuoden 2021 alkuperäinen talousarvio laadittiin 8,3 miljoonaa euroa alijäämäiseksi mittavista sopeuttamistoimista huolimatta. Vuoden 2021 tilinpäätös oli kokonaisuudessaan 3,5 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Verotulot kehittyivät arvioitua suotuisammin, sosiaali- ja terveyspalveluihin kohdennettiin

koronakompensaatiota ja Jatsin sekä Kuuma-ICT:n myynneistä saatiin voittoja. Voidaan siis katsoa, että tulos ei olisi ollut niin hyvä ilman näitä tavallisesta poikkeavia tuloja.

Koronapandemian pakottamat poikkeusjärjestelyt ja muutokset toimintaan aiheuttivat kaupungille edelleen kustannuksia ja tulojen menetyksiä. Toimialoista opetus- ja kasvatus ylitti talousarvion toimialoista eniten, n. 1,9 miljoonaa euroa, mikä selittyy paitsi koronan vaikutuksilla, myös budjetoitavirheillä. Hyvinvoinnin palvelualueen ylitys selittyy kokonaisuudessaan koronan vaikutuksilla. Vaikka korona vaikutti vielä vuonna 2021 kaupungin talouteen, koronan nettovaikutus jäi positiiviseksi 2,4 miljoonaa euroa, kun kompensatiotuet ja yhteisöveron kuntaosuuden väliaikainen korotus otetaan huomioon.

Positiivinen tulos oli kaupungille erittäin tärkeä, jotta kaupungin taseeseen kertynyttä ylijäämää saatiin hiukan kasvatettua 14,2 miljoonaan. Näin kriisikunnaksi ajautumista saatiin hilattua hiukan kauemmaksi ja tuleville vuosille jäi jonkin verran talouden puskuria mahdollisia alijäämäisiä vuosia varten. Lainaa pystyttiin lyhentämään ensimmäistä kertaa 2010-luvun taitteen jälkeen.

Positiiviseen tulokseen ei olisi kuitenkaan päästy myöskään ilman mittavia sopeuttamistoimia kunnallisveroprosentin 0,5 %-yksikön ja vakituisen asunnon kiinteistöveroprosentin 0,1 %-yksikön nostoilla sekä talousohjelman rakenteellisilla sopeutustoimenpiteillä ja vuonna 2020 päätetyillä lisäsopeutuksilla.

Pitkittyneet hankkeet kuten Perhelä sekä sisäilmaongelmista seuraava menojen skaalautuminen ovat kuormittaneet kaupungin taloutta samoin kuin koulujen kunnostamisen aiheuttamat menoerät.

Talustilanteen kestävyyttä tulee tarkastella jatkossakin kriittisesti. Velkaantumiseen liittyy riskejä, erityisesti kun korkomenot ovat todennäköisesti kasvamassa. Suhteellinen velkaantuneisuus oli viime vuonna 86,4 prosenttia. Toiminnan ja investointien rahavirta ollut pitkään negatiivinen. Samalla investointitaso on korkealla. Tulevina vuosina 2022–2025 on tarkoitus ottaa edelleen lisää lainaa 71,2 miljoonaa euroa.

Taseen ylijäämässä ei ole moitittavaa, tosin tarkastuslautakunta kehottaa ottamaan uuden kaupunkistrategian talousnäkökulmassa huomioon talouden joustavuuden, joka on noussut keskeiseksi talouden tasapainotuksen ja tuloksellisuuden takaajaksi pandemia-ajan jälkeen. Taloudelliset haasteet tulevat pysymään vielä tulevina vuosina ja talouden sopeuttamista tasapainoon tarvitaan edelleen. Sote-uudistus, koronatuikien loppuminen sekä velkataakan suhteellisen osuuden kasvaminen suhteessa kaupungin talouteen tulevat vaikuttamaan tulevaisuuden toimintaympäristöön ja taloudelliseen liikkumavaraan.

Suositus: Tarkastuslautakunta katsoo kaupungin päässeen tavoitteisiinsa talouden tasapainottamisen suhteen vuoden 2021 osalta. Talouden sopeuttamistoimia on syytä jatkaa talousohjelman mukaisesti, jotta talous pysyy kestävällä pohjalla valtuuston määrittämän strategian mukaisesti. Investointeja on tarkasteltava kriittisesti talouden kestävyuden näkökulmasta, ja investointeja on priorisoitava strategian mukaisesti. Investoinneille on suunnitteluvaiheessa määritettävä nykyistä tarkemmat tavoitteet.

Konsernipalveluiden kommentti

Talouden sopeuttamistoimintaa jatketaan. Viimeisimpien ennusteiden pohjalta sopeutustoimet eivät ole riittävät talouden tasapainon ylläpitämiseksi vuodesta 2024 eteenpäin, joten sopeutustoimia joudutaan tulevina vuosina edelleen lisäämään. Investointien karsinta ja priorisointi on yksi käytettävistä keinoista.

Investointien suunnitteluohjeita valmistellaan tilaomistuksen, Mestaritoiminnan ja palvelualueiden yhteistyönä.

Suositus: Tarkasteluun tulee ottaa pitkäaikaistyöttömyyden kasvu Järvenpäässä, ja nykyisten toimien riittävyys negatiivisen kehityksen katkaisemiseksi. Tämä on tärkeää etenkin, kun vastuu työllisyyden hoidosta tulee jatkossa olemaan nykyistä enemmän kuntien vastuulla.

Konsernipalveluiden kommentti

Pitkäaikaistyöttömyyden kehitystä seurataan kuukausittain talousraportoinnin yhteydessä osana toimintaympäristötietojen tarkastelua.

Koronakoodi on kustannuslaji koronasta aiheutuvien kustannusten nimeämiseksi. Koronakoodin perustaminen selkeyttää menojen erittelyä ns. tavanomaisiin sekä pandemia-ajan poikkeusjärjestelyistä johtuviin menoeriin. Kaupungin vuoden 2021 toiminnan tuloksellisuuden arviointi onkin tästä johtuen poikkeuksellista, sillä aikaisempina vuosina menoja ei ole voitu laittaa koodin alle, jonka oikeudellisuus nähden menoerän luonteeseen on kirjaajan henkilökohtaisen arvioinnin varassa.

Lisätietopyyntö: Varmennettiinko koodinalaisten kirjausten asianmukaista toteutumista riittävästi muun muassa selvillä linjauksilla ja ohjeistuksilla kaupungin taloudenhoidosta vastaaville virkahenkilöille ja muille menojen kirjaamisesta vastanneille toimijoille?

Konsernipalveluiden vastine

Koronakoodi on otettu käyttöön keväällä 2020 ja kenttä on ohjeistettu käyttämään koodia kirjauksista heti koronan puhkeamisesta ja valtion ensimmäisistä kustannustenkorvausilmaisuista lähtien. Koodin käytöstä on informoitu ja viestitty mm. Sinetissä, esimiesamuissa ja erikseen taluspäälliköiden kautta johdolle ja koronaan liittyviä hankintoja tekeville ja laskujen tiliöijille.

Vetovoima ja pitovoima

Järvenpään väkiluku kasvoi vuoden aikana 1,7 prosenttia. Muuttoliike kokonaisuudessaan on voitollinen, ja uusissa asukkaissa on paljon nuoria lapsiperheitä.

Nopea väestönkasvu näkyy kaupunkikuvassa runsaansa uudisrakentamisena. Pitovoimaa edistää monipuolinen asuntotarjonta eri ikäisille ihmisille ja eri kokoisille perheille. Järvenpään pieni pinta-ala aiheuttaa luonnollisesti omat rajoitteensa asuntotuotantoon ja kaavoitukseen. Vuonna 2021 valmistuneista asunnoista lähes kaksi neljäsosaa oli kerrostaloasuntoja. Strategiaan tavoitteeksi on kirjattu asumisen ketjujen varmistaminen, niin että järvenpääläiset pysyvät kaupungissa elämän eri vaiheissa. Pientaloaluiden kysyntä on tällä hetkellä suurempaa kuin tarjonta. Myös kerrostaloasumisessa olisi hyvä olla vaihtoehtoja erilaisiin elämänvaiheisiin.

Suositus: Asumisen ketjujen varmistaminen on tärkeä tavoite. Asetetut mittarit eivät kuitenkaan suoraan kerro tavoitteen saavuttamisesta. Asumiseen liittyvien toiveiden ja käyttäytymisen selvittämiseen tulisi ottaa käyttöön monipuolisempia tapoja.

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Asumisen ketjujen varmistaminen ja siihen liittyvät mittarit tullaan uudistamaan kaupungin strategian ja asunto-ohjelman uudistamisen ja toimeenpanon yhteydessä loppuvuonna 2022.

Kaupungin yritysten asiakasnäkökulma sekä tehokkaat palvelutuotantoprosessit

Business Järvenpää -digitaalisen markkinoinnin opas on hankkeena kaupungin strategian mukaisten tehokkaiden palvelutuotantoprosessien toteutumisen sekä asiakasnäkökulman huomioinnin näkökulmasta tärkeä konsepti.

Lisätietopyyntö: Onko Business Järvenpää -digitaalisen markkinoinnin oppaan käyttöönotto palvellut kaupungissa toimivia yrittäjiä?

Kaupunkikehityksen palvelualueen vastine

Opas on ollut saatavilla noin kaksi vuotta ja sen vaikutusta seurataan kyselyillä sekä yritysten liikevaihdon kehityksellä. Opas on julkisesti ladattavissa ilman rekisteröitymistä, josta johtuen latausten määrää ja ladanneita yrityksiä ei pystytä todentamaan. Palaute oppaasta on kuitenkin ollut hyvää ja sen kautta tulleita tarpeita on pystytty huomioimaan myös esimerkiksi Keuken tarjoamassa yritysneuvonnassa.

Sopimusten muutosten kirjaamisessa todettu tilinpäätöksessä haasteita sähköiseen sopimushallintajärjestelmä Cloudiaan kirjaamisessa.

Suositus: Viranhaltijoille suositellaan järjestettävän aikaisempaa enemmän ohjeistusta sekä tarvittaessa koulutusta Cloudian käytöstä. Asia kiinnostaa tarkastuslautakuntaa niiltä osin, joilta sillä on vaikutusta viranhaltijoiden työtehtävien hoitamiseen sekä työn tehokkuuteen.

Konsernipalveluiden kommentti

Hankintapalvelut on järjestänyt ja järjestää säännöllisesti koulutusta sopimushallinnassa ja Clouidia-järjestelmän käyttämisessä. Hankintapalvelut opastaa kaupungin henkilökuntaa myös koulutusten ulkopuolella työarjessa.

5.1.2 Kaupungin henkilöstö ja henkilöstön hyvinvointi

Vuoteen 2021 vaikutti edelleen koronapandemia myös henkilöstön näkökulmasta. Syyskuun aikana valmistui hybridityön ohjeistus yhteistoiminnassa henkilöstön edustajien kanssa.

Strategiakorttien O1 (Osaava ja kehittävä henkilöstö) ja O2 (Informaatiopääoma ja tiedolla johtaminen) mittarit joko etenivät suunnitellusti tai ovat toteutuneet vuonna 2021. Sen sijaan strategisen kortin O3 (Itseohjautuvuus ja valmentava johtaminen) ei ole edennyt suunnitellusti. Saadun selvityksen mukaan koronapandemia on hidastanut aiheen edistämistä ja sen tiimoilta on tehty niin paljon kuin on pystytty. Strategiakortissa O3 on kuvattu seuraavasti: ”Järvenpään kaupunki on työnantajana rohkea uudistaja ja edelläkävijä. Kaupungin organisaatio, prosessit, toimintamallit ja päätöksenteon rakenteet tukevat itseohjautuvuuden toteutumista ja valmentavaa johtamista. Organisaatio on muutoskyvykäs ja joustava. Itseohjautuvuus tarkoittaa sitä, että työyksiköillä ja tiimeillä on mahdollisuus valita sopivimmat toimintamallit päästäkseen määritettyihin tavoitteisiin. Valmentava johtaminen on kannustavaa ja vahvuuksista ponnistavaa. Kaupunki tuottaa parhaita mahdollisia palveluita niin, että sen henkilöstö voi työssään hyvin.”

Suositus: Tavoite on henkilöstöjohtamisen näkökulmasta niin keskeinen, että tarkastuslautakunta suosittelee kiirehtimään Itseohjautuvuus ja valmentava johtaminen -teeman edistämistä siten, että on mahdollista saada kiinni alkuperäistä aikataulua.

Konsernipalveluiden kommentti

Koronapandemian hellitettyä otetaan kaupunki on pystynyt suuntaamaan voimavaroja valmentavan otteen vahvistamiseen. Esihenkilöille on järjestetty valmentavien keskustelujen käymisen tueksi koulutuksia, joissa harjoitellaan motivoivien ja saavutettavissa olevien tavoitteiden muodostamista yhdessä henkilöstön kanssa. Itseohjautuvuus kasvaa, kun työhön saa vaikuttaa ja tavoitteet eivät tule ylhäältä annettuna.

Valmentavaa johtajuutta on käsitelty kaikille esihenkilöille pakollisissa esihenkilöinfoissa kesä- ja syyskuussa. Lisäksi kaikille esihenkilöille järjestetään aiheeseen liittyvää koulututusta, jossa kuullaan alan kärkiasiantuntijoita ja harjoitellaan otetta käytännössä. Koulutuksen oppeja syvennetään menetelmäosaamista lisäävien työpajojen avulla.

Syyskuussa 2022 käynnistyy Valmentavan johtajuuden valmennusryhmä, jossa aloittaa 14 esihenkilöä. Valmennusohjelma kestää kevään 2023 loppuun saakka ja tarjoaa asteittain syvenevän oppimisprosessin.

Järvenpään kaupungin tarpeisiin räätälöidyn valmennusohjelman pilottiryhmä toteutui 2021 - 2022 ja siihen osallistui 12 esihenkilöä. Kaupunki on kilpailuttanut valmennusohjelmalle kumppanin, joten valmennukselle saadaan jatkuvuutta, mikäli esihenkilöjen valmennusosaamisen kehittämiseen varataan riittävästi resursseja tulevina vuosinakin.

Valmentavaa otetta ja sen toteutumista arjessa voidaan mitata pulssikyselyin, mikäli pulssikyselyn kehittämiseen ja käyttöönottoon saadaan riittävät resurssit.

Monimuotoinen itseohjautuvuus –hanke, johon osallistui 3 pilottiyksikköä (Järvenpään Yhteiskoulu, kaupunginkirjasto, Osaamis- ja työllisyyspalvelut) vuosina 2019-2022, saatiin päätökseen keväällä 2022 ja sen tulokset alkavat näkyvät sujuvampana yhteistyönä, mielekkäämpänä työn organisointina ja laajempina vaikuttamismahdollisuuksina omaan työhön.

Hallintosääntö rajoittaa tiimien itseohjautuvuuden kehittämistä päätöksentekovaltuuksien rajoituksessa esihenkilölle/ viranhaltijalle, mutta arjen toimintaa voidaan viedä itseohjautuvampaan suuntaan siitä huolimatta. Järvenpään varhaiskasvatuspalvelut lähtevät myös pilotoimaan toimintamallia vuoden 2022 aikana, joten toimintakulttuurin kehittäminen etenee ja aikataulua saadaan kirittyä myös tältä osin.

Järvenpään kaupungin työterveyspalvelut kilpailutettiin ja uudeksi työterveyshuoltokumppaniksi valittiin Suomen Terveystalo Oy. Uuden palveluntuottajan myötä kaupunki tarjoaa työntekijöilleen nyt myös sairaanhoidon palveluita työterveys sopimuksen mukaisesti (Kelan korvausluokka II). Henkilöstön toivoman uudistus työterveyshuoltosopimuksen laajentaminen sairaanhoidon palveluihin oli kaupungin johdon näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista ja edesauttaa henkilöstön työkyvyn edistämistä ja säilyttämistä merkittävästi.

Vuonna 2021 kuntien keskimääräinen työkyvyttömyyseläkemaksu oli 1,20 % palkkakustannuksista. Järvenpään kaupungin työkyvyttömyyseläkemaksu oli tätä alhaisempi, 0,80 % (KuEL+VaEL) palkkakustannuksista. Terveysperusteisten poissaolojen määrässä on tapahtunut myönteistä kehitystä, ne olivat vähentyneet 3,5 % vuodesta 2020. Mielenterveysperusteisia poissaoloja (18,2 %) oli enemmän kuin tuki- ja liikuntaelinpoissaoloja (13,7 %). Kaupunki päätti pilotoida loppuvuodesta matalan kynnyksen mielenhuoltopalvelua.

Korvattujen työpaikatapaturmien lukumäärä oli hieman suurempi kuin vuonna 2020. Vuonna 2021 vakuutusyhtiö maksoi korvauksia yhteensä 92 vahingosta (2020: 88 kpl) ja 74 työpaikatapaturmasta (2020: 71 kpl). Korvattujen työpaikatapaturmien taajuus on hieman alhaisempi, kuin toimialalla keskimäärin.

Arvio: Tarkastuslautakunta pitää tehtyjä toimenpiteitä hyvinä henkilöstön hyvinvoinnin, työterveyden ja työturvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä kannustaa jatkamaan oikeansuuntaista työtä edelleen.

Kaupungin henkilöstöstä naisia oli 1278 eli 80,8 % ja miehiä 304 eli 19,2 % (31.12.2021). Suurin osa naisista työskenteli varhaiskasvatuksen lastenhoitajan, varhaiskasvatuksen opettajan, peruskoulun luokanopettajan, koulunkäynninohjaajan, lehtorin ja varhaiskasvatuksen avustajan tehtävissä. Miehiä yli puolet henkilöstöstä oli Järvenpään Vedessä. Kaupunkikehityksessä miehiä ja naisia oli lähes yhtä paljon. Esihenkilötehtävissä työskentelevistä naisia on 68 % ja miehiä 32 %.

Suositus: Rekrytoinneissa tulisi selvittää erilaisia keinoja suokupuolijakauman tasaamiseksi eri tehtävissä. Mm. yritysten rekrytointi-ilmoituksissa on havaittu eri tekijöitä, jotka haittaavat tai edistävät toisen sukupuolen hakeutumista johonkin tehtävään.

Konsernipalveluiden kommentti

Ammattialojen sukupuolen mukainen segregatio on teemana otettu tarkasteluun. Pyritään työnantajan toimin vähentämään segregatiota ja edistämään toisen sukupuolen hakeutumista nais- tai miesenemmistöisille aloille. Vakiotekstinä Järvenpään kaupungin ilmoitus pohjissa on seuraava teksti:

"Toivomme hakijoiksi henkilöitä erilaisilla taustoilla, kuten eri-ikäisiä, eri sukupuolta olevia ja eri kieli-, kulttuuri- tai vähemmistöryhmiin kuuluvia." Käytössämme on myös anonyymi rekrytointi, jonka käytön määrää pyritään lisäämään.

Saadun selvityksen mukaan, henkilöstön työhyvinvointikysely toteutetaan joka toinen vuosi. Tulokset on ohjeistuksen mukaisesti käyty läpi kattavasti henkilöstön kanssa ja laadittu yhdessä toimenpidesuunnitelmat.

Henkilöstöhallinnolle ja esihenkilöille laaja henkilöstökysely on hyvä tapa kerätä tietoa henkilöstön työhyvinvoinnista. Henkilöstökyselyillä kerätyn tiedon pohjalta voidaan kehittää työhyvinvoinnin tilaa organisaation ja tiimien sisällä. Laajaa henkilöstökyselyä ei kuitenkaan kannata toteuttaa liian usein, sillä vaarana on, että henkilöstö kokee kyselyn jatkuvan toteuttamisen raskaana. Toisaalta kysely olisi tehtävä riittävän usein, että reagointiaika ei venyisi liian pitkäksi. Lisäksi jos kyselyiden väli on liian pitkä, on mahdollista, että tilanne työpaikalla on todennäköisemmin muuttunut muista syistä kuin kehittämistoimenpiteiden johdosta.

Perinteisten ja hieman laajempien henkilöstökyselyiden lisäksi mittaamiseen on hyvä soveltaa lyhyempiä kyselyitä. Tämän tyyppinen kysely voidaan toteuttaa esimerkiksi joka toinen kuukausi tai suuremman muutoksen jälkeen. Lyhyeen kyselyyn vastaaminen vie muutaman minuutin. Näin saadaan helposti tietoa työhyvinvoinnin yleisilasta.

Suositus: Laajempi työhyvinvointikysely suositellaan tehtäväksi vuosittain ja lyhyempi ”pulssi”-tyyppinen kysely muutaman kerran vuodessa, laajempien kyselyiden välillä. Pulssi-kyselyt voivat olla myös tarvittaessa palvelualuekohtaisia.

Konsernipalveluiden kommentti

Laajemman työhyvinvointikyselyn läpivienti itse kyselystä ja tulosten käsittelystä työyhteisöjen laatimiin kehittämissuunnitelmiin ja niiden toimenpiteiden toteuttamiseen on aikaa vievä prosessi. Jotta pystytään arvioimaan kehittämistoimenpiteiden vaikuttavuutta, on yhden vuoden sykli todella lyhyt. Pulssityyppisen kyselyn hankinta on otettu työn alle ja pyritään löytämään Järvenpään kaupungille toimiva ja kustannuksiltaan edullinen kevyt ja mobiilikäyttöinen kysely laajemman kyselyn rinnalle.

Esihenkilöt ja tiimivastaavat on ohjeistettu käymään tiimiläistensä kanssa yksi kehityskeskustelu ja palautekeskustelu tai tavoitekeskustelu ja tuloskeskustelu yksiköstä riippuen, sekä tiimin yhteisen keskustelun. Sen lisäksi jokaisella on mahdollisuus tarpeen vaatiessa varata itse yksilökeskustelu.

Suositus: Itseohjautuvuuden ja valmentavan johtamisen toimintamallia tukisi tavoite- ja tuloskeskusteluiden lisäksi esimerkiksi n. kerran kuussa suoritettava henkilökohtainen, lyhyt (15min-45min), vapaamuotoinen, esimerkiksi työn edistymistä, työn esteitä ja työhyvinvointia käsittelevä valmentava keskustelu.

Konsernipalveluiden kommentti

Esihenkilöiden kannustaminen vapaamuotoiseen valmentavaan keskusteluun henkilöstön kanssa säännöllisesti on toimintatapana suositeltava. Kaupungin toiminnot ovat kuitenkin hyvin erilaisia. Toiminnan luonne ja yksikkökoot vaikuttavat siihen miten paljon vuorovaikutusta esihenkilön ja henkilöstön välillä voi arjessa olla.

5.2. Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue

Tarkastuslautakunta on tutustunut koulutuksen järjestäjien (peruskoulu ja lukio) ja varhaiskasvatuksen toimintakertomuksiin sekä viranhaltijoiden esityksiin. Lisäksi on tarkasteltu henkilöstölle sekä asiakkaille tehtyjä henkilöstö-, asiakastyytyväisyys- ja tyhykyselyjä.

Kuva Päivi Christensen, Järvenpään lukio elokuussa 2021

Varhaiskasvatus:

Järvenpään varhaiskasvatuksessa on kehitetty pedagogista toimintaa ja oppimisympäristöjä monipuolisten oppimiskokonaisuuksien, lasten vahvuuksien ja tavoitteellisten perustoimintojen näkökulmasta.

Lisäksi toimintasuunnitelmien yhteydessä laadittiin erilliset nykytilan kuvaukset ja toimenpiteet koskien kiusaamisen ehkäisyä ja puuttumisen suunnitelmaa sekä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa.

Pandemian alkuvaiheessa koteihin oltiin aktiivisesti yhteydessä, mutta kun varhaiskasvatus lähti pyörimään normaalisti, myös yhteydenpitokäytännöt palasivat ennalleen. Pandemia on vaikuttanut yhteisten tilaisuuksien ja kohtaamisten järjestämiseen. Perheilloja, juhlia ja vanhempainiltoja ei järjestetty. Etäyhteyksiä on hyödynnetty varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa, mutta suuremmissa kokoontumisissa ne eivät ole osoittautuneet toimiviksi.

Varhaiskasvatuksen vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus on pienentynyt edellisestä vuodesta lähes kolme prosenttiyksikköä, kohdentuen tasaisesti eläköitymiseen ja muuhun vaihtuvuuteen. Määräaikaisten sijaisten vaihtuvuus on puolestaan hieman lisääntynyt, mutta päättyneiden työsuhteiden määrä kokonaisuutena on kuitenkin kasvanut edellisestä vuodesta vain 12:lla. Kiire on ollut arkipäivää varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Kiireen vähentäminen on varhaiskasvatuksen toimialalla tärkeää pystyä vähentämään. Henkilöstölle tehty tyhy-kysely osoittaa, että siinä on parannettavaa.

Järvenpään varhaiskasvatuksen lastenhoitajista päteviä vuonna 2021 oli 99 %. Varhaiskasvatuksen opettajien osalta tilanne on ollut jo useamman vuoden heikompi, ja varhaiskasvatuksen opettajiksi on jouduttu palkkaamaan myös varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuusehdot täyttämättömiä henkilöitä, useimmiten he ovat kuitenkin kelpoisia varhaiskasvatuksen lastenhoitajia. Varhaiskasvatuksen opettajista kelpoisia vuonna 2021 oli 92 %. Avustajien tehtäviin varhaiskasvatuksessa ei ole kelpoisuusvaatimuksia,

mutta avustajien tehtäviä on ollut jonkin verran haasteellista saada täytettyä heti tarpeen ilmetessä pysyvällä työntekijällä. Varhaiskasvatuksen lastenhoitajia on pyritty myös vakinaistamaan kesken kauden mahdollisuuksien mukaan.

Hankkeen myötä vähennettiin pitkiä sairauspoissaoloja. Henkilöstöä sitoutettiin esimerkiksi tukemalla rahallisesti ja ajallisesti henkilöstön omaehtoista kouluttautumista, mahdollistamalla työnkiertoa ja panostamalla laadukkaisiin koulutuksiin. On pyritty siihen, ettei kasvatushenkilöstöä kuormiteta turhilla lomakkeilla tai raportoinneilla. Taloudelliset haasteet ja sopeutusvaatimukset näkyvät ikävä kyllä negatiivisena tekijänä henkilöstön työhyvinvoinnissa ja erityisesti vaikeasti saatavilla olevan taitavan ja koulutetun henkilöstön pysyvyydessä.

Varhaiskasvatuksen henkilöstölle tehdyssä kyselyssä matalimman tuloksen on saanut yhteistyö yksiköiden välillä omassa yhteisössä 3,8/ 5 ja perusopetuksessa 3,4/ 5.

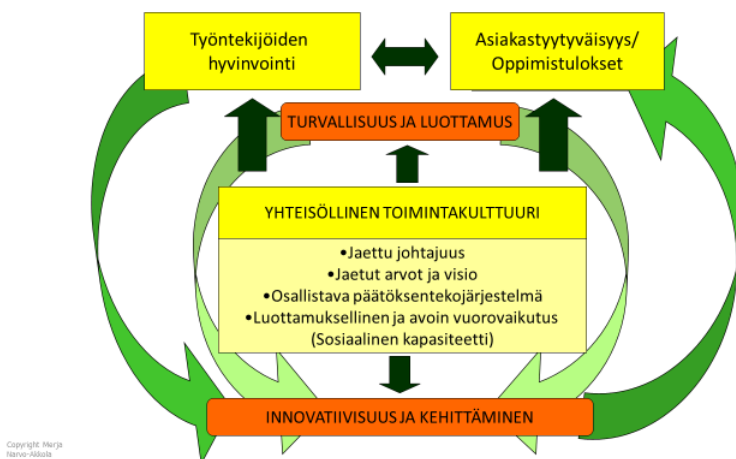
Suositus: Yhteistyö yksiköiden välillä ja johtamisen kehittäminen nähdään osa-alueina, joita tulisi edelleen kehittää mm. luomalla säännöllisiä ja yhteisiä toimintatapoja perusopetuksen ja varhaiskasvatusyksiköihin ja tiimeihin.

Suositus: Yhteistyöhön eri yksiköiden kesken tarkastuslautakunta kannustaa hyödyntämään esihenkilöiden saamaa valmentavan johtamiskoulutuksen oppeja sekä työkirjaa yksiköiden väliseen sekä yksiköiden sisäiseen yhteistyöhön ja johtamiseen.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Vuonna 2021 opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen hallintoa ja toimintatapoja uudistettiin erityisesti prosessien ja johtamisen osalta. Hallintoa muokattiin matriisimaiseksi tukiorganisaatioksi, joka tuottaa palveluja päiväkodeille ja kouluille mahdollistaen palveluiden kehittämisen ja tuottamisen yksiköissä. Alla olevasta kuvasta ilmenee perusteet ja tavoitteet valmentavan/jaetun johtamisen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin (yhteisöohjautuvuus) kehittämiseksi.

Teoriatausta yhteisölliselle toimintakulttuurille

Johtamisen kehittämisestä vastaa palvelualueen johtoryhmät. Kaksi kertaa vuodessa järjestetään päivän kestävä ns. Johdon foorumi, johon osallistuu päiväkotien johtajat, rehtorit ja palvelualueen hallinto. Johdon foorumeissa käsitellään yhdessä johtamiseen liittyviä toimintatapoja tavoitteena laadukas ja yhtenäinen johtaminen palvelualueella. Lukuvuonna 2021-2022 johdon foorumeissa käsiteltiin palvelualueen toimintaympäristön muutosta opetuksessa ja kasvatuksessa, strategiaprosessia ja sen jalkauttamista yksiköihin sekä valmentavaa johtamista. Syksyllä 2022 järjestettävässä johdon foorumissa suunnitteleme

hyväksytyyn strategian toteuttamista toimintayksiköissä sekä käsittelemme emotionaalisesti kuormittavien työtilanteiden käsittelyä ja hallintaa johtamistyössä.

Palvelualueella aloitti toimintansa neljä strategiatiimiä, joiden tavoitteena on kehittää keskitetysti palvelualueen tärkeitä toimintoja. Strategiatiimejä johtaa hallinnon johtavat asiantuntijat, päälliköt ja johtajat. Jokaisessa tiimissä on lisäksi hallinnon asiantuntijoita kaupungin eri toiminnoista ja avoimella haulla mukaan ilmoittautuneita rehtoreita ja päiväkodin johtajia. Tiimit ovat 1. Oppimisen ja kasvun tuen tiimi, joka vastaa tuen kehittämisestä oikea-aikaisesti ja tuen osaamisen kehittämisestä, 2.

Oppimisympäristöjen kehittämisen tiimi, joka vastaa toiminnallisten suunnitteluohjeiden laatimisesta päiväkodeille ja kouluille sekä oppimisympäristöjen kehittämisestä toimiviksi ja tilatehokkaasti Järvenpäässä sekä tilojen yhteiskäytön kehittämisestä, 3. Tiedolla johtamisen ja digioppimisen tiimi, joka vastaa palvelualueella käytettävien järjestelmien käytöstä, lasten ja oppilaiden tv-t-suunnitelmasta sekä digioppimisympäristön kehittämisestä ja 4. Vakan ja opetuksen taloustiimit, jotka kehittävät asiakkuusalueensa talousosaamista, kustannustehokasta toimintaa laadusta tinkimättä ja resurssien jakoa.

Sekä perusopetuksen että varhaiskasvatuksen yksiköissä kehitetään tiimien osaamista, rakenteita ja toimintatapoja yhteisöohjautuvuuden hengessä. Palvelualueella on osallistuttu runsaasti valmentavan johtajuuden ym. johtamiskoulutuksiin ja yhdessä on pohdittu opittujen asioiden käytäntöön viemistä.

Työkirja on ahkerassa käytössä ja varhaiskasvatus sai mittavan rahoituksen (160 000€) Opetus- ja kulttuuriministeriöltä päiväkotien yhteisöohjautuvan toiminta- ja johtamismallin kehittämiseen.

Hankkeeseen liittyy myös tutkimushanke, jossa on mukana myös muita oppilaitoksia ja instituutioita Suomesta. Hanke perustuu Järvenpään aiemmalle työlle valmentavan johtamisen ja

itse/yhteisöohjautuvuuden hankkeelle, jossa Palvelualueelta oli mukana Järvenpään yhteiskoulu. Uuden hankkeen tavoitteena on kehittää yhteisöohjautuvuuden toimintamalleja, joita voidaan käyttää kaikissa palvelualueen yksiköissä ja laajemminkin Järvenpäässä.

Perusopetus:

Pandemian aikana opettajien lisäksi koulunkäynninohjaajat olivat tiiviisti yhteydessä lapsiin ja huoltajiin. Lasten ja nuorten tukemiseksi myös opiskeluhuollon tuki oli helposti saavutettavissa esimerkiksi etäyhteyksin.

Uusi opiskeluhuollon pohja tuotiin helpommin täytettäväksi oppilashallintojärjestelmään syksyllä 2021. Tällä vahvistettiin yhteisiä käytänteitä, tavoitteita, arviointia ja seurantaan opiskeluhuollossa.

Oppilashuoltopalvelujen käynnit kasvoivat ja oli yhteensä 7513 (6872 vuonna 2020). Korona ja 1–16-vuotiaiden lasten määrän lisääntyminen ovat varmasti taustalla.

Tällä hetkellä ryhmäkoot eri luokka-asteilla ovat sopivat.

Suositus: Toiminnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota resurssien riittävyyteen ja yhteistyöhön opiskeluhuollon, eri hankkeiden toimijoiden, nuorisotyön, liikuntapalveluiden ja muiden toimijoiden kanssa.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Toimimme suosituksen mukaisesti ja olemme huolissamme resurssien riittävydestä palvelutarpeen kasvun ja oppilashuollollisen vajeen vuoksi.

Järvenpään perusopetuksen kiusaamisen vastainen toimintamalli on selkeä ja osana sitä toteutetaan Aseman lasten K-0 toimintamallia. Myös poissaoloihin on kiinnitetty erityistä huomiota ja saatu hankkeiden kautta resurssitukea toimintaan. Ankkuritoiminnassa on käsitelty myös rikoksiin ja sosiaalihuoltoon liittyviä asioita ja samalla Ankkuritoiminta on osana ennaltaehkäisevää työtä.

Kouluterveyskyselyissä Järvenpään 4. ja 5. luokkalaiset kokivat olevansa koulukiusattuna vähintään kerran viikossa lähes 10 % kaikista kyselyyn osallistuneista lapsista, kun koko maan luku on 7,9 %.

Suositus: Nämä osa-alueet nähdään tärkeinä eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvointia ylläpitävänä toimintana ja syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana ja on syytä kiinnittää huomiota toimintojen jatkuvuuteen sekä toimivuuteen. Kiusaamisen vastaisia menetelmiä arvioidaan ensimmäistä kertaa valtakunnallisesti ja selvitys on tulossa julki elokuussa 2022. Tarkastuslautakunta ehdottaa opetustointa ottamaan huomioon sieltä saatuja tuloksia ja arvioimaan sekä kehittämään Järvenpään koulujen kiusaamisen vastaista toimintaa saatujen havaintojen perusteella.

<https://karvi.fi/2021/10/05/kiusaamisen-vastaisia-menetelmia-arvioidaan-nyt-ensimmaista-kertaa/>

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Asia on vakava ja kiusaamisen tulee puuttua aktiivisesti. Otamme huomioon kiusaamisen vastaisia menetelmiä arvioivan selvityksen ja kehitämme kiusaamisen ehkäisyä edelleen.

Kodin ja koulun yhteistyössä on onnistuttu huoltajien arvion mukaan hyvin, vaikkakin **osallisuutta** toiminnan suunnittelussa ja kehittämisessä voidaan vielä vahvistaa.

Suositus: Huoltajien osallisuuden vahvistamista ja yhteistyötä huoltajien kanssa on tärkeää vahvistaa pitkän pandemia-ajan jälkeen lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen edistämiseksi.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen pandemian jälkeen on yksi palvelualueen painopistealueita tulevina vuosina. Tätä työtä tehdään verkostojen, eri alan ammattilaisten ja erityisesti huoltajien ja lasten/nuorten kanssa.

Lukio

Lukionmäärälliset tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitelmien mukaan. Koronapandemia heijastui lukion toimintaan. Koko koulun yhteisölliset tilaisuudet pystytiin pääosin toteuttamaan vain etätahtumina. Toinen merkittävä muutos oli, että lukion toimintakulttuuriin kuuluvien kansainvälisten projektien kaikki ulkomaan opintomatkat peruuntuivat.

Lukion tutkinto-opiskelijoiden kokonaismäärä oli suunnitellulla tasolla. Syksyn tilastopäivänä tutkinto-opiskelijoiden määrä oli 25 opiskelijaa enemmän kuin edellisvuoksynä. Lukion keskimääräisen opiskelijamäärän kasvattaminen on ollut tavoitteena, jotta oppilaitoksen toiminta olisi mahdollisimman kustannustehokasta ja tässä on onnistuttu. Opettajia koronan lisäksi on varmasti rasittanut syksyn 2021 alusta voimaan astunut uusi opetussuunnitelma.

Suositus: Lukion opiskelijahuolto on saanut hyvää palautetta. Kuitenkin opiskelijoilla on ollut henkisesti vaikeaa aikaa pandemian vuoksi ja lukio-opetuksen opetussuunnitelma ollut muutoksessa. Nuoret tarvitsevat erityistä matalankynnyksen tukea, kannustusta ja ohjausta.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Yhdymme tarkastuslautakunnan suositukseen

Opetus- ja kasvatusta ylitti talousarvion noin 1,9 miljoonalla eurolla. Tilinpäätöksen mukaan ylityksen syyinä ovat koronaan liittyvät lisäkulut sekä oppivelvollisuuden pidentämiseen ja varhaiskasvatukseen maksuihin liittyvät lakimuutokset.

Huomio: Toiminnan laadukkaalle toteuttamiselle ja lakisääteisen palvelun tuottamiselle, oppimis- ja hyvinvointivajeen taklaamiselle tarkastuslautakunta näkee suurena riskinä mahdolliset talouden

sopeuttamisvaatimukset. Korona on aiheuttanut oppimisen ja sosiaalisten taitojen vajetta, joka näkyy jo nyt lapsissa ja nuorissa.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kommentti

Jaamme tarkastuslautakunnan huolen talouden sopeuttamisvaatimuksista palvelutarpeen kasvaessa ja hyvinvointivajeeseen vastaamisessa. Järvenpään lapsi ja oppilasmäärät kasvavat sekä tuen ja oppilashuollon tarve lisääntyy. Keinoja talouden sopeuttamisvaatimuksien täyttämiseen on johtamisen ja prosessien kehittäminen, opetuksen ryhmäkokojen kasvattaminen sekä varhaiskasvatuksen aikuis-lapsisuhteen minimoiminen (täyttöastetta kasvattamalla). Ammattitaitosta henkilöstöä on tällä hetkellä vaikea rekrytoida ja saada pysymään kunnassa naapurikuntien tarjotessa pienemmät ryhmät ja erilaisia rekrytointitilisiä.

5.3. Hyvinvoinnin palvelualue

Vuonna 2020 aloitettu palveluverkkosuunnittelu oli vuoden 2021 alussa katkolla henkilöstövaihdoksen vuoksi. Palvelualueen uusi palvelualuejohtaja aloitti virassa helmikuu 2021. Uuden hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman valmistelu käynnistyi ja siinä on hyödynnetty edellisen suunnitelman ja kertomuksen tietoja.

Vuonna 2021 edelleen koronapandemia koetteli kansalaisten ja kuntalaistemme hyvinvointia sekä näkyi myös palvelualueen tuloksessa miinusmerkkisenä koska palvelualueilla jouduttiin sulkemaan pandemian vuoksi toimitiloja. Henkilöstöä jouduttiin lomauttamaan ja siirtämään palvelualueella toisiin tehtäviin mahdollisuuksien mukaan. Tämä kysyi myös henkilöstöltä sekä joustoa, että myös voimavaroja. Tarkastuslautakunta kiittää henkilöstöä sen suoriutumisesta ja venymisestä haastavissa, jatkuvissa muutostilanteissa.

5.3.1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut

Hyvinvointikertomuksessa 2021 on noudatettu edellisen kertomuksen kaavaa ja se perustuu Hyvä elämä toimiva arki 2020–2021 hyvinvointisuunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja mittareiden toteutumiseen sekä kuvaukseen tehdyistä toimenpiteistä.

Järvenpääläisten hyvinvoinnin tilaa kuvataan hyvinvointikertomuksessa infograafeina, jotka perustuvat kuvattuihin kouluterveystuloksiin ja aikuisväestön FinSote- hyvinvointi- ja terveystutkimukseen. Pandemian vaikutukset näkyvät myös hyvinvointia kuvaavissa mittareissa. Hyvinvointikertomuksen kuvat 1- ja 2 antavat visuaalisen selkeästi luettavan informaation Lasten ja nuorten hyvinvoinnista lukuina. Järvenpääläisten aikuisten hyvinvointilukuina pitää sisällään kaikki työikäiset ja ikääntyneet. Tämä ei anna kuvaa ikääntyneiden hyvinvoinnista ja terveydestä Järvenpään kaupungissa.

Suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee, että Hyvinvointikertomusta kehitetään ja luovutetaan pelkästään taulukkomuotoisesta kertomuksesta. Pelkästään taulukkomuotoinen kertomus on sekava ja huonosti hahmottuva. Tarkastuslautakunta suosittelee, että siirrytään käyttämään seuraavaa hyvinvointikertomusta tehdessä samaa jaottelua kuin Keusoten tuleva hyvinvointialue, jossa jaottelu on lapset, nuoret ja perheet, työikäiset ja aikuiset, sekä kolmantena ryhmänä ikääntyneet. Näin kustakin ryhmästä olisi selkeämmin luettavissa tiedot, joiden avulla on helpompaa kehittää järvenpääläisten hyvinvointia ja organisoida tulevaisuuden palveluja.

Hyvinvoinnin palvelualueen kommentti

Hyvinvointikertomus perustuu terveydenhuoltolakiin (12§), jossa todetaan, että kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmistettava laajempi hyvinvointikertomus. Hyvinvoinnista raportoidessa joudutaan huomioimaan kansallisten hyvinvointia ja terveyttä kuvaavien indikaattoreiden päivittyminen. Lasten ja nuorten terveydestä saadaan tuloksia kahden vuoden välein tehtävästä kouluterveytystutkimuksesta. Aikuisväestön hyvinvointia ja terveyttä kuvaavan kansallisen Finsote-tutkimuksen tutkimuksen tuloksista ei saatu edelliseen hyvinvointikertomukseen eriteltyä ikääntyneiden, yli 75-vuotiaiden tietoja, koska ikääntyneiden otos tutkimuksessa oli liian pieni. THL vastaa tutkimuksen toteuttamisesta tässä laajuudessa maksutta. THL on tarjonnut kunnille mahdollisuutta ostaa lisäotos, joka mahdollistaisi paremmin koko aikuisväestön ikäryhmäkohtaisen tiedon saamisen. Tähän ei ole ainakaan vielä Järvenpäässä päädytty.

Hyvinvointikertomus vuodelta 2022 valmistellaan hyödyntäen valtakunnallista sähköistä hyvinvointikertomusta, joka mahdollistaa hyvinvoinnista raportoinnin ikäryhmäkohtaisesti sekä vertailun muihin kuntiin ja alueen tilanteeseen. Kansallisten indikaattoritietojen ohella tai puutteen vuoksi tulevassa hyvinvointikertomuksessa tullaan hyödyntämään paikallisia hyvinvointia kuvaavia tietoja, mutta tällöin vertailuja muihin kuntiin ei ole mahdollista tehdä.

Harrastamisen Suomen malli mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle mieluisan ja maksuttoman harrastuksen heti koulupäivän jälkeen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi Järvenpään kaupungille 85 000 euron hankerahoituksen mallin pilotoimiseen, ja pilottia päästiin toteuttamaan ”Jäke harrastaa”-hankkeena lukuvuonna 2021-2022. Hanketta toteutettiin Järvenpäässä kahdessa koulussa, Kartanon koulussa ja Järvenpään yhteiskoulussa. Harrastamisen Suomen mallista on tehty hallituksen esitys eduskunnalle mallin lisäämiseksi nuorisolakiin.

Suositus: Hankkeen vakiinnuttaminen pysyväksi osaksi kaupungin toimintaa niin, että se on kaikkien peruskoululaisten saatavilla.

Hyvinvoinnin palvelualueen kommentti

Nuorisopalvelujen hallinnoimalle Jäke Harrastaa -hankkeelle haettiin jatkoaikaa vuoden 2022 loppuun. Jatkoaikaa myönnettiin, koska koronan vuoksi kaikkea suunniteltua toimintaa ei voitu toteuttaa varsinaisen hankekauden puitteissa. Hankkeeseen palkatut työntekijät eivät jatka kesäkuun jälkeen hankkeessa, vaan hanke viedään loppuun nuorisopalvelujen henkilöstöresurssin voimin.

Nuorisopalvelut tuottavat omalle kohderyhmälleen (11–17 –vuotiaat) maksutonta, avointa nuorisotalotoimintaa sekä nuorten toivomia kerhoja. Perusopetuksen hallinnoima koulun kerhotoiminta täydentää osaltaan maksuttoman kerhotoiminnan tarjontaa Järvenpäässä ja kerhotoimintaa pyritään lisäämään koronan jälkeen. Lisäksi yhteistyötä tehdään ja kerhotoimintaa yhteensovitetaan muiden toimijoiden, kuten esimerkiksi liikuntapalvelut, Järvenpään seurakunta ja useiden yhdistysten, mm. Setlementti Louhela, kanssa. Tavoitteena on monipuolisen, helposti saavutettavan kerhotoiminnan tarjonta eri ikäisille, eri puolilla kaupunkia.

Nuorisolakiin esitetään muutosta Harrastamisen Suomen mallin mukaisen nuorten harrastustoiminnan tarkoituksesta sekä kunnan tehtävistä sen järjestäessä kyseistä harrastustoimintaa. Lakiuudistuksen tavoitteena on vakiinnuttaa Harrastamisen Suomen mallin mukainen nuorten harrastustoiminta pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Mikäli lakiuudistus astuu suunnitellusti voimaan 1.1.2023 alkaen, on Järvenpään mahdollista hakea rahoitusta Harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseksi nykyisten käytänteiden lisäksi.

5.3.2. Työllisyys- ja kotoutumispalvelut

Koronapandemian vaikutukset ovat heijastuneet myös työllisyyspalveluihin ja työllisyyteen. Vuonna 2020 pitkäaikaistyöttömiä oli Järvenpäässä 758. Vuonna 2021 pitkäaikaistyöttömien määrä oli kasvanut tästä yli sadalla hengellä, ja heitä oli 875 henkeä. Työmarkkinatuen kasvanut määrä onkin nostanut palvelualueen toimintakuluja. Työttömien työnhakijoiden määrä taas on vähentynyt vuodesta 2020, kuten myös lomautettujen.

Samaan aikaan pitkäaikaistyöttömyyden kasvaessa ohjaamon asiakaskontaktit ovat vähentyneet huomattavissa määrin (vuonna 2019: 2156 kontaktia, vuoden 2021: 726 kontaktiin). Ohjaamo, mikä Järvenpäässä toimii Vaikuttamon yhteydessä, tarjoaa maksutonta apua, tukea ja neuvontaa alle 30-vuotiaille mm. työhön, opiskeluun ja arkeen liittyen. Vaikuttamon puolella palvelut ovat samankaltaiset, mutta ilman ikärajaa. Etsivän nuorisotyön asiakasmäärät taas ovat nousseet, verraten vuoden 2019 lukemaa (278) vuoteen 2021 (437).

Vuoden 2021 aikana Järvenpää on toiminut isäntäkuntana 1.9.2020 alkaneessa hankkeessa, jossa Keski-Uudenmaan kunnat saivat työ- ja elinkeinoministeriön erityisavustuksen ja myöhemmin jatkorahoituksen maahanmuuttajien matalan kynnyksen ohjaus- ja neuvontapalvelun kehittämiseen. Vuonna 2021 kotoutumisohjelman mukaiset 15 kuntapaikkaa kohdentuivat syyrialaisille pakolaisille, ja Järvenpäähän muutti myös 15 kansainvälistä suojelua saavaa henkilöä itsenäisesti. Vuoden 2021 aikana työstettiin uutta kotoutumisohjelmaa vuosille 2022–2024.

Lisätietopyyntö: Mistä johtuu Ohjaamon asiakaskontaktien huomattava vähentyminen ja mitä asian korjaamiseksi on tähän mennessä tehty? Minkälaisilla toimenpiteillä kaupunki on pyrkinyt vastaamaan pitkäaikaistyöttömien määrän kasvuun?

Hyvinvoinnin palvelualueen vastine

Ohjaamo

Korona-pandemian aikana tapahtunut kaupungin palveluiden sulku sekä palvelujen rajoittaminen koskettivat Vaikuttamon palvelupistettä ja Ohjaamoa, joka tuottaa Vaikuttamon alle 30 v. asiakkaille suunnatut palvelut. Ohjaamo-palvelut nuorille perustuvat ensisijaisesti walk in-palveluun ja ajanvarauksella annettavaan palveluun. Ohjaamo-palvelun ydin on kasvokkain tehtävässä työssä. Puhelimitse tai Teamsin kautta annettu tuki tai valmennus ei palvele kaikkia Ohjaamon palveluita käyttäviä asiakkaita. Kaikki asiakkaat, jotka voitiin ajanvarausajoilla tai Teamsin välityksellä kohdata, kohdattiin, mutta esimerkiksi ajanvarauksetonta walk in-palvelua ei voitu käytännössä toteuttaa.

Vaikuttamon toimitilan terveysturvallinen käyttö pandemian aikana rajoitti paitsi asiakaskontakteja, myös pelkästään tilassa oleskelua kuuteen ja pahimmillaan jopa vain neljään henkilöön. Palvelupisteellä työskentelee kaupungin työntekijöiden lisäksi useita monialaisen verkoston jäseniä. Työn turvallinen toteuttaminen vaati erityistä organisoitua ja vähensi myös kohdattavien asiakkaiden määrää.

Uudenmaan TE-toimisto toimii kolmen henkilöstön jäsenen työnantajana ja TE-palvelut linjasi jo pandemian alkuvaiheessa, että työntekijät eivät voi jalkautua lähityöhön palvelupisteille vaan asiakaskohtaamisia alettiin toteuttaa hybridimallina. Koronapandemian aikana myös asiakkaat itse varoivat kohtaamisia, eivätkä hakeutuneet palvelujen piiriin kuten aikaisemmin. Henkilökohtainen palvelu olikin mahdollista palauttaa normaalin vuosikellon mukaiseksi vasta kuluvan vuoden toukokuussa, heti kun koronarajoitukset poistuivat.

Monet keskeisistä Ohjaamon ja sen yhteistyökumppaneiden toteuttamista nk. massatapahtumista, eli jalkautuminen 8.- ja 9-luokkalaisten pariin niin kesätyöinfojen, kuin Elävän ammattikirjaston ja 9-

luokkalaisten palvelupolituksenkin osalta, jäivät keväällä 2020 sekä vuoden 2021 aikana toteutumatta, kun oppilaat siirrettiin etäopetukseen kokoontumisrajoitusten muuttuessa. Nämä kokonaisia ikäluokkia koskevat kohtaamiset lisäävät Ohjaamon näkökulmasta kohdattujen nuorten määrää sadoilla, sillä yhtä ikäluokkaa kohden Järvenpäässä on n. 450 oppilasta. Lisäksi alueen työnantajille suunnatut pienimuotoiset suorarekrytointitapahtumat, eli Työntajatreffit, ovat vasta vuoden 2022 aikana palanneet Vaikuttamon palveluvalikkoon.

Ohjaamon asiakasmäärien vähentymiseen on omalta osaltaan vaikuttanut myös uuden asiakkuudenhallintajärjestelmän (crm) käyttöönotto tammikuussa 2021. Järjestelmä on ollut pilotointivaiheessa eikä esimerkiksi isoissa joukkotapahtumissa, oppilaitosyhteistyössä tai työnantajayhteistyössä (rekrytointitapahtumat) kohdattujen asiakkaiden määriä ole ollut mahdollista kirjata. Tavoitteena on, että järjestelmän kehittyessä tämäkin olisi mahdollista.

Pitkäaikaistyöttömien palvelut

Osaamis- ja työllisyyspalvelut on järjestänyt ikärajatonta ammatillista työpajatoimintaa, jonka tavoitteena on edistää kuntalaisten osaamisen kehittymistä, työelämävalmiuksia sekä työllistymistä. Työpajatoimintaan voivat osallistua myös pitkäaikaistyöttömät kuntalaiset. Lisäksi yksikkö tarjoaa ikärajatonta uravalmennusta kaikille kuntalaisille statuksesta riippumatta. Julkisten hankintojen kilpailutuksiin on sisällytetty työllistämisehto aina kun se on ollut tarkoituksenmukaista ja lisätty näin myös pitkäaikaistyöttömien työllistymisen mahdollisuuksia.

Työllisyysvaikutusten ennakoarviointimenetelmä valmisteltiin yhteistyössä Tuusulan kunnan työllisyyspalvelujen kanssa. Tavoitteena on, että työllisyysvaikutukset huomioitaisiin päätöksenteossa jo päätöksentekoprosessin alkuvaiheessa. Tavoitteena on saada menetelmä käyttöön osana ennakkovaikutustenarviointia vuoden 2022 aikana. Keusoten, Keusote alueen kuntien ja Te-toimiston välisenä yhteistyönä on kehitetty asiakkaiden ohjautumisen prosesseja eri palveluihin. Tässä kehitystyössä painopiste on ollut erityisesti pitkäaikaistyöttömien ohjautumisessa.

Keväällä 2022 osaamis- ja työllisyyspalveluissa aloitti työnsä työvalmentaja, jonka työn tavoitteena on pitkäaikaistyöttömien aktivointi yhteistyössä Te-toimiston kanssa sekä pitkään työmarkkinatukea saaneiden kuntalaisten tilannekartoitukset. Tilannekartoitusten tavoitteena on selvittää asiakkaiden palvelutarpeet ja edistää työllistymistä sekä ohjautumista muihin työllistymisen näkökulmasta tarkoituksenmukaisiin palveluihin. Myös yhteistyökumppanien tarjolla olevia valmennuspalveluja hyödynnetään tehokkaasti. Monen pitkäaikaistyöttömän kuntalaisen ensisijainen palvelutarve suuntautuu sosiaali- ja terveyspalveluihin. Kaupungin lakisääteisiin tehtäviin kuuluu myös työllistää pitkäaikaistyöttömiä kuntalaisia puolen vuoden pituisiin työsuhteisiin (ns. velvoitetyö).

5.3.3. Vapaa-aika ja harrastuspalvelut

Liikuntapalveluiden nettomenot kasvoivat asukasta kohden vuonna 2021, samaan aikaan kun ohjatun liikunnan ohjaustuntien määrä laski huomattavasti. Koronapandemia vaikutti liikuntapalveluissa toiminnan järjestämiseen erityisesti keväällä 2021, jolloin koronatilanteen vuoksi olleet rajoitukset vaikuttivat voimakkaasti sekä palveluihin, aukioloihin että henkilöstöön. Kesällä ja syksyllä päästiin lähemmäs tavanomaista tilannetta. Digimedioissa liikuntapalvelut tavoittivat hyvin ihmisiä, vuonna 2021: 164 550 henkilöä. Liikunnanohjaajat muun muassa tuottivat sosiaaliseen mediaan videoita, joiden kanssa ohjattua liikuntaa oli mahdollista tehdä myös kotioloissa.

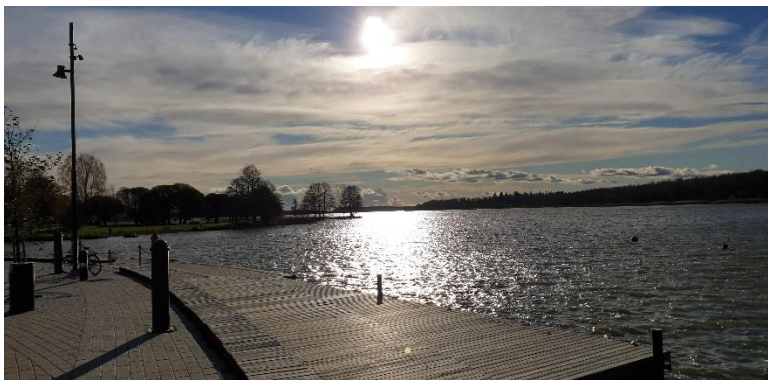
Vuoden 2021 alussa hyvinvointilautakunta hyväksyi uuden Liikkumishajelman 2021–2024, mikä on liikuntapalveluiden poikkihallinnollisesti tuottamaa toimintaa ohjaava asiakirja. Toinen liikuntapalveluiden

toimintaa ohjaavaa asiakirja, Liikuntaolosuhdeverkoston kehittämissuunnitelma valmistui ja asiakirja menee päätöksentekoon palvelualueen palveluverkkosuunnitelman päätöksen yhteydessä vuonna 2022.

Järvenpään opistossa ja musiikkiopistossa nettomenot tuntia kohden kasvoivat vuonna 2021, esimerkiksi musiikkiopistossa vuodesta 2020: 12 e/h. Järvenpään Opistossa ja liikuntapalveluissa koronapandemiasta aiheutuneet sulkua- ja rajoitustoimenpiteet laskivat toimintatuottoja vuonna 2021. Vaikka opisto ja musiikkiopisto saivat valtionavustuksia koronapandemian vuoksi, olivat ne liian vähäiset kattamaan toimintatuottojen menetyksiä. Marras- joulukuussa toteutettiin Järvenpään opistossa YT-neuvottelut. Neuvotteluiden seurauksena opiston henkilöstörakenne muuttuu ilman irtisanomisia, ja opetustunteja saadaan lisää.

Palvelualueen kommentti: YT-neuvottelujen tuloksena saatiin lisää ns. muun työn tunteja.

Kuva Emilia Müller, Tuusulanjärvi Rantapuistosta

Kuva Vesa Müller, Järvenpäässä tapahtuu

Musiikkiopisto:

Vuonna 2021 koronapandemia on vaikuttanut jossain määrin musiikkiopiston toimintaan ja tavoitteiden toteutumiseen. Erityisesti lähikonsertteja ei ole järjestetty alkuvuodesta 2021 suunnitellusti. Etäkonsertteja on kuitenkin kehitetty ja järjestetty pitkin vuotta, mikä on edistänyt tavoitteen saavuttamista konserttien järjestämisen sekä saavutettavuuden suhteen. Syksyllä 2021 on ollut iso määrä konsertteja ja näiden myötä tavoite konserttien järjestämismäärästä on ylitetty eli toiminnassa on tämän osalta onnistuttu hyvin. Suurin osa konserteista järjestettiin yhteistyössä erilaisten toimijoiden kanssa, mikä oli yhtenä vuoden 2021 tavoitteena.

Vuoden 2021 toimintasuunnitelmassa oli asetettu tavoitteeksi 40 laajan oppimäärän päättötodistusta, mutta niitä kertyi vain 7. Tavoitteen epäonnistumiseen vaikutti sekä korona-ajan aikatauluihin tuomat haasteet opintojen viivästyessä, että niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin tunnistettu haaste saada oppilaita hakeutumaan syventäviin opintoihin perusopetuksen jälkeen. Syventävät ja teoriaopinnot saivatkin osakseen kritiikkiä kevään 2021 asiakastytyväisyyskyselyssä. Negatiivisen palautteen seurauksena musiikkiopisto perusti työryhmän kehittämään syventäviä- ja teoriaopintoja oppilaiden toiveiden mukaisesti ja houkuttelevammiksi, ja muutokset tulevat käytäntöön syksyllä 2022.

Vuoden 2021 yhtenä tavoitteena oli kehittää musiikkipalveluita senioreille ja muille erityisryhmille. Kehittämistä toteutettiin Teams-luentosarjana, minkä seurauksena yksittäiset ikäihmiset innostuivat aloittamaan musiikinopinnot. Korona-ajan vuoksi suunnitellut ryhmät, kerhot ja yhteislaulutilaisuudet siirtyvät vuodelle 2022.

Aihe	Tavoite	Toteuma	Jatkosuunnitelma
Konserttien määrä	70	86	Tavoite saavutettu
Laajan oppimäärän päättötodistusten määrä	40	7	Perustettu työryhmä, joka kehittää toimintaa vastaamaan paremmin opiskelijoiden toiveita.
Kohdennettu mainonta tavoittanut x henkilöä		14 000	Kuinka mainonnan vaikuttavuutta arvioidaan?

Arvio: Kevään 2021 laaja asiakastytyväisyyskysely tuotti pääsääntöisesti positiivista palautetta, ja musiikkiopisto vaikuttaa hyvin tarttuneen kyselyssä ilmenneisiin kehittämiskohteisiin. Korona-ajan asettamiin haasteisiin nähden musiikkiopisto vaikuttaa tarkastelun perusteella päässeen varsin hyvin vuodelle 2021 asetettuihin tavoitteisiin.

Suositus: Käytettäessä rahaa ja työtunteja mainontaan tulisi myös miettiä, kuinka mainonnan vaikuttavuus arvioidaan. Kohdennetun mainonnan tavoittama henkilömäärä ei anna mittarina realistista kuvaa siitä, kuinka monelle musiikkiopiston toiminta-alueella olevalle henkilölle mainokset ovat näkyneet, ja onko mainonta ollut sellaista, mikä on lisännyt esimerkiksi nettisivuilla vierailuja tai yhteydenottoja musiikkiopistoon.

Hyvinvoinnin palvelualueen kommentti

Musiikkiopisto selviytyi hyvin koronavuodesta 2021: opetusta annettiin taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman mukaisesti, oppilaat jatkoivat opintojaan eikä lopettamisia ilmennyt ja musiikkiopisto pystyi jopa kehittämään toimintaansa (striimaukskonsertit ja etäopetus). Konsertteja järjestettiin enemmän kuin oli tavoitteena, samoin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistusten kohdalla päästiin lähes tavoitteeseen: todistuksen sai yhteensä 36 oppilasta (ikä 7). Musiikkiopiston toiminnassa ei merkittävää kuluja kasvu ilmennyt. Musiikkiopisto on aktiivisesti seurannut kotisivujen kävijämääriä ja muokannut sivuja sen mukaan. Lisäksi opisto toteutti muutaman kerran hyvin edullisen facebook-kampanjan, joiden aikana seurasi aktiivisesti lisääntyneiden ilmoittautumisten määrää sekä klikkauksia kotisivuilla. Mainonnan tehostamista ja kohdentamista on hyvä kehittää jatkossakin.

5.3.4. Kulttuuri- ja tapahtumapalvelut

Vuonna 2021 pandemiasta johtuneet rajoitus- ja sulkutoimenpiteet ovat vaikuttivat merkittävästi kulttuuri- ja tapahtumapalveluiden sekä museopalveluiden toimintatuottojen laskuun. Myynti- ja maksutuottojen määrä vuonna 2021 oli -309 538 € sisältäen museo- ja kirjastopalvelut sekä Järvenpää Opiston. Rajoitus- ja sulkutoimenpiteet vaikuttivat erityisesti kevääseen sekä uudestaan loppuvuoteen 2021. Toimintatuotot ovat vain yksi osa hyvinvoinninpalvelualueen taloudellisia lukuja eivätkä yksittäisenä lukuna kerro riittävästi palvelualueen taloudellisesta tilanteesta. Haastavassa tilanteessa kulttuuri- ja tapahtumapalvelut ovat pyrkineet toimimaan rajoitusten puitteissa niin, että kuntalaiset ovat päässeet taiteen ja tiedon äärelle mahdollisimman monipuolisesti. Kirjastopalvelut ovat pystyneet toteuttamaan toimintaansa pitkien aukioloaikojen turvin porrastetusti läpi vuoden. Alla olevassa taulukossa on tuotu esille kulttuuri- ja kirjastopalveluiden toiminnan lukuja vuosilta 2019–2021. Kirjaston palveluita on käytetty fyysisesti vähemmän kuin aiempina vuosina, mutta aineiston lainaamiseen se ei ole juuri vaikuttanut. Kulttuuripalvelut ovat onnistuneet kasvattamaan vuonna 2021 huomattavasti niin tapahtumien määrää kuin niihin osallistujien määrää.

Kuva Ursula Arsiola, Tuulimylly Vanhankylänniemessä

KULTTUURI- JA TAPAHTUMAPALVELUT

	2020	2021	2022
Kulttuuripalvelut			
Tuettujen ja järjestettyjen kulttuuritapahtumien määrä	241	183	507
Kulttuuritapahtumien kävijämäärät yht.	50 594	30 589	103 055
Digitaalisten kulttuuritapahtumien määrä			44
Digitaalisten kulttuuritapahtumien kävijämäärät			7 569
Kulttuurikohteiden kävijämäärät yht.	27 820	12 550	20 112
Toimintakate eur/asukas*	40 €	51 €	49 €
Kirjastopalvelut			
Käynnit yhteensä	453 819	428 529	372 588
Lainat yhteensä			691 273
Fyysinen aineisto	659 993	614 107	655 692
E-aineiston käyttökerrat/lainat			35 581

* Asukasmääränä vuodelle 2021 käytetty ennakkollista väestötietoa.

Vuosi 2021 oli Järvenpäässä juhluvuosi, joka näkyi Järvenpään kaupungin taloussuunnitelman sitovissa toiminnallisissa tavoitteissa seuraavasti: Näkyvä ja yhteisöllinen juhluvuosi. Järvenpään kaupunki täytti 70 vuotta ja sitä juhlistettiin erilaisin tapahtumin. Vuoden 2021 Taloussuunnitelmassa tuodaan esille, että kaupunki haluaa sujuvoittaa tapahtumien järjestämistä sekä lisätä ja monipuolistaa tarjontaa. Tavoitteet ovat toteutuneet osittain ja muilta osin niiden toteuttamista jatketaan suunnitellusti. Eri toimenpiteet, niin toteutuneet kuin siirtyneet, käyvät ilmi Järvenpään kaupungin vuoden 2021 tilinpäätöksestä.

Edellä mainittuihin tavoitteisiin vastasi muun muassa Järvenpäässä toteutettu Keski-Uudenmaan ensimmäinen Pride-tapahtuma rantapuistossa, joka järjestettiin Järvenpäässä ja Tuusulassa esitettyjen sekä hyväksytyjen valtuustoaloitteiden myötä. Kyseinen kulttuuri- ja ihmisoikeustapahtuma järjestetään yhteistyönä vuosittain Järvenpään, Tuusulan, Nurmijärven ja Keravan kesken. Muita toteutuneita juhluvuoden kulttuuritoimenpiteitä olivat muun muassa Jannen sukuseinä kävelykadulla sekä tapahtumien järjestämistä helpottavat ohjeet, tapahtumakalenterin kehittäminen ja pientapahtumien lupaprosessien luominen. Toisaalta taas osa tapahtumista ja niihin varatuista rahoituksista on siirretty vuodelta 2021 vuodelle 2022 kuten Järven Helmi -musikaali.

Monipuolisilla tapahtumilla, kohtaamispaikoilla ja kulttuurikohteilla pyritään myös vaikuttamaan Järvenpään imagoon kulttuurikaupunkina sen lisäksi, että niillä on merkitystä kaupunkilaisten kokemaan hyvinvointiin. Vuonna 2021 tehty imago tutkimus osoittaa, että mielikuvat Järvenpäästä ovat muuttuneet myönteisemmiksi vuoden 2019 tutkimustuloksiin verraten. Järvenpään tunnettuus on myös kasvanut, erityisesti lähikunnissa, ja yksi vahvuustekijä on, että Järvenpää tunnetaan laajasti kulttuurikaupunkina. Toimivat ja houkuttelevat kulttuuri- ja tapahtumapalvelut voivat motivoida ihmisiä niin vierailemaan Järvenpäässä kuin muuttamaan tänne. Näillä taas on vaikutusta kunnan talouteen niin välillisesti kuin välittömästäkin.

Vuoden 2021 hyvinvointikertomus ei avaa suoranaisesti luvuin tai mittarein, miten tapahtumat ja kulttuuripalvelut ovat olleet tukemassa kuntalaisten hyvinvointia. Kärkitavoitteet hyvinvoinnin kehittämisessä vuosille 2020–2021 ovat olleet vahvemmin terveyden edistämässä. Järvenpään osallisuusmalli 2021–2015 puolestaan keskittyy tapahtumien osalta rakentamaan matalan kynnyksen toimintamahdollisuuksia kuntalaisille, toimijoille ja kulttuurintekijöille viestinnän keinoin sekä tilamahdollisuuksin.

Kuva Ursula Arsiola, Vanhankylänniemi

Kaupungin hyvinvointitavoitteena on ollut ennaltaehkäistä yksinäisyyttä muun muassa tapahtumien avulla. Vuonna 2021 itsensä yksinäiseksi kokee 21,7 % nuorista ja alle 10 % aikuisista. Yksinäisyyden kokeminen on lisääntynyt nuorten keskuudessa vuoden 2019 tasosta, mutta laskenut aikuisilla samalla aikavälillä. Tapahtumien ja kulttuurikohteiden saavutettavuutta edistetään Kaiku-kortti ja kulttuuriluotsitoiminnan avulla. Kaiku-kortti on saatu valmisteltua käyttöön vuonna 2021 ja sen kokeilu on aloitettu vuonna 2022. Kulttuuri- ja tapahtumatoimintaan osallistumisen tukeminen kyseisten toimintamallien avulla toteutetaan muun

muassa yhteistyössä kolmannen sektorin, hyvinvointi- ja terveyspalveluiden sekä kaupungin kautta. Kyseisten toimintamallien avulla pyritään edistämään heikoimmassa asemassa olevien kaupunkilaisten osallisuutta kulttuuri- ja tapahtumapalveluihin sekä sitä kautta vaikuttaa myönteisesti koettuun hyvinvointiin.

Kaupungin järjestämät ja yhteistyötapahtumat ovat olleet pääsääntöisesti maksuttomia, mikä mahdollistaa laajemman osallistumisen taloudellisesta näkökulmasta. Kirjastopalvelut ovat tuottaneet monipuolisia matalan kynnyksen tapahtumia eri kohderyhmille lähi- ja etäpalveluina. Tapahtumien striimaaminen on tullut osaksi kaupungin toimintaa. Eri kohderyhmiä on huomioitu kulttuuripalveluiden osalta, esimerkiksi ikäihmisille palveluita on toteutettu kohdennetusti etänä sekä viemällä palveluita heidän luokseen muun muassa palveluasumisyksiköihin toteutettuina lukuhetkinä. Lasten ja nuorten toimintaympäristöissä, erityisesti kouluissa, on toteutettu niin koulukirjastopalveluiden kehittämistä kuin museopalveluiden kanssa julkisen taiteen hankkeita.

Kulttuuripalveluihin on kuulunut myös vuonna 2021 hankintoja ja investointeja liittyen taitelijakotien hankintaan ja ylläpitoon, jotka omalta osaltaan monipuolistavat kulttuuritarjontaa ja rakentavat Järvenpään imagoa kulttuurikaupunkina. Useita eri yhteistyösopimuksia on arvioitu ja jatkettu tapahtuma- sekä kulttuuripalveluiden kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi, muun muassa Kolmisointusopimus, joka yhdistää Taideyliopiston, Järvenpään Kaupungin ja Kallio-Kuninkalan omistavan Leonora ja Yrjö Paloheimon säätiön. Sopimus edistää monipuolisia tapahtumia ja koulutusta taideaineiden opettajille ja kulttuurikentän toimijoille Järvenpäässä. Järvenpään keskustassa toimiva Sykettä ja Sinfoniaa ry. on koettu tärkeäksi yhteistyökumppaniksi erityisesti keskusta-alueen kehittämisessä tapahtuma-alustana. Muun muassa keskiviikkokirppis on ollut suosittu tapahtuma kesäisin ja sen tunnettuus on kasvanut.

Kolmisointusopimus näkyy muun muassa lasten ja nuorten mielenterveyden vahvistamisen tavoitteissa kulttuuripolku yhteistyönä koulujen ja oppilaitosten kanssa. Lasten ja nuorten mielenterveyden vahvistaminen ei ole edennyt suunnitellusti ja mielenterveyteen liittyvä ongelmat ovat kasvaneet kaikissa kyseisissä ikäryhmissä. Koronapandemia on vaikuttanut kulttuuripolkuhankkeeseen, KUPO, niin, että osa toiminnasta on toteutettu striimein vuonna 2021. Sisältöjä on monipuolistettu ja toimintaa pyritään viemään enemmän kouluille tulevana vuosina.

Arvio: Kulttuuri- ja tapahtumapalveluita on toteutettu suunnitellusti niiltä osin kuin rajoitus- ja sulkutoimenpiteet ovat sallineet. Osa suunnitellusta toiminnasta on siirretty tuleville vuosille. Toimintaa on myös kehitetty vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä. Kyseisillä palveluilla on moniulotteisia vaikutuksia kaupungin viihtyvyyteen ja kaupunkilaisia osallistavaan arkeen.

Lisätietopyyntö: Kuinka tapahtuma- ja kulttuurialoilla toimivia kuntalaisia on pystytty tukemaan vuonna 2021 taloudellisesti heidän elinkeinonsa ollen osittain tai kokonaan mahdotonta ylläpitää?

Hyvinvoinnin palvelualueen vastine

Juhlavuoden kunniaksi oli käytössä osallistuvan budjetoinnin työkalu (OSBU), jonka kautta tuettiin taloudellisesti myös kuntalaisten ideoimia tapahtumiin ja kulttuuriin liittyviä aloitteita. Lisäksi vuonna 2021 jaettiin normaaliin tapaan toiminta- ja kohdeavustusta (83000 euroa) yhteisöille ja järjestöille, jotka suunnittelivat Järvenpäähän tai sen historiaan liittyviä kulttuuritapahtumia.

Suositus: Tarkastuslautakunta kehottaa selvittämään, kuinka juhlavuoden panostukset kulttuuri- ja tapahtumapalveluissa ovat vaikuttaneet kuntalaisten osallisuuteen tapahtumien suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä tapahtuma- ja kulttuuripalveluiden käyttämiseen, ja millä tavalla näistä saatuja kokemuksia jatkossa hyödynnetään.

Hyvinvoinnin palvelualueen kommentti

Kuntalaisten osallisuus tapahtumien suunnittelussa kasvoi monella tapaa vuonna 2021:

- *kuntalaiset pääsivät itse suunnittelemaan tai äänestämään osallistuvan budjetoinnin kautta Järvenpää70-juhlavuoden toteutuksia.*
- *Järvenpääjuhla 2021 toteutettiin verkostotuottajamallilla, jossa halukkailla kuntalaisilla oli mahdollisuus järjestää päivän aikana omia tapahtumia kevyellä ilmoitusmenettelyllä.*
- *kävelykadun varrelle rakennettu Jannen sukuseinä, jonka toteutukseen pääsi osallistumaan lähettämällä eri vuosikymmenille liittyviä valokuvia Järvenpäästä.*
- *juhlavuonna kehitettiin kuntalaisten omien tapahtumien järjestämiseen liittyvää ilmoitus- ja lupamenettelyä, mikä helpotti tapahtumien järjestämistä. Kaupungin verkkosivuille luotiin yksityiskohtaiset ohjeet tapahtumien järjestämiseen.*
- *monet juhlavuoden (ja samalla OSBU:n) toteutuksista olivat täysin maksuttomia ja kaikille avoimia tapahtumia, ja ne tukivat näin laajasti eri taustoista tulevien kuntalaisten osallistumista tapahtumiin. Esimerkkejä tällaisesta matalan kynnyksen osallistumistapahtumasta olivat Järvenpääjuhlan sisällöt ja esimerkiksi ison lavan Rantapuistoon tuonut Puistojuhlaisuus.*
- *juhlavuoden 2021 aikana saatiin viimeistelyä pienituloisille maksuttomia pääsylippuja tarjoavan Kaikukortin käyttöönotto. Kaikukorttia ryhdyttiin tarjoamaan siihen oikeutetuille järvenpääläisille tammikuussa 2022.*

5.4. Kaupunkikehityksen palvelualue

Talousarvion yhteydessä valtuusto on päättänyt strategian toteuttamiseen liittyvät sitovat toiminnalliset tavoitteet. Tavoitteisiin on kirjattu keinoja, joilla tavoitteita edistetään suunnitelmallisesti. Poikkeuksena muusta organisaatiosta kaupunkikehityksellä oli osan tavoitteiden keinot jätetty määriteltäväksi myöhemmin käyttösuunnitelmassa. Kaupunkikehityslautakunnan kokouksessa 28.1.2021 hyväksyttiin käyttösuunnitelma, jossa edelleenkin ei ollut määritelty keinoja puolelle valtuuston sitovista toiminnallisista tavoitteista. Keinojen tunnistaminen etukäteen auttaa pääsemään valtuuston hyväksymiin

tavoitteisiin. Syksyllä 2021 talousarvion yhteydessä kirjattiin keinoja vuosien 2022–2023 tavoitteiden osalta.

Tilinpäätöksen yhteydessä sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutumasta oli palvelualueittain tehty itsearviointi tavoite toteumasta taikka mahdollisesta viivästyksestä. Poikkeuksena muista, kaupunkikehityksen palvelualue ei ollut tehnyt lainkaan itsearviointia toteutumasta.

Suositus: Palvelualue toimii suunnitelmallisesti ja sitoutuneesti valtuuston määrittämien tavoitteiden toteuttamiseksi. Palvelualue tekee itsearviointia tavoitteiden toteumasta.

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

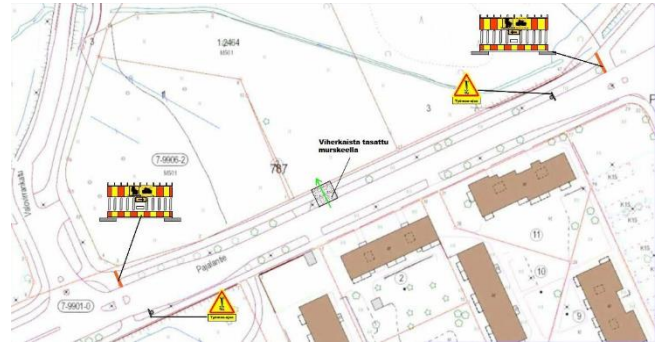
Vuodesta 2022 lähtien tekstit on korjattu konkreettisemmiksi keinoiksi sitovat toiminnalliset tavoitteet taulukkoon, niihin kohtiin, joissa luki ”keinot käyttösuunnitelmassa”. Kohdat on korjattu Kauken talousarviossa ja käyttösuunnitelmassa vuodelle 2022. Vuoden 2021 toimintakertomuksesta on jäänyt inhimillisen erehdyksen vuoksi pois toteumasarake, joka olisi kertonut sitovien tavoitteiden etenemisen tilanteen. Tulemme jatkossa kiinnittämään enemmän huomiota tilanneraportointiin. Alla kuvakaappaus vuoden 2022 osavuosisiraportin sitovista tavoitteista ja toteumasta.

Sitovat tavoitteet 2022-25

Vuosi	Sitova tavoite	Toteuma 6/2022	Raportointi	Strategia
2022	Järvenpäälaiset pysyvät kaupungissa elämän eri vaiheissa.	Etenee aikataulussa	Asumisen ketjuja on varmistettu mm. asuntojakamien sääntelyn avulla. Lisäksi tontinluovutuskilpailutuksissa painoarvoa on annettu ehdotuksille, jotka tuottavat monipuolisia asumisen ratkaisuja. Hankekehityksessä huomioitu yhteistyö erityisesti puurakentamiseen erikoistuneiden toimijoiden kanssa. Asuntohankkeiden kilpailutuksissa on menty laatu edellä. Yleiskaavassa ja sitä seuranneissa kaavoitusohjelmissa on tuotu uusia pientaloalueita kerrastaloalueiden rinnalle monipuolistamaan asuntotarjontaa. Asuntoliittisen ohjelman valmistelu aloitettiin syksyllä 2021. Pientaloalueita on lisätty kaavoitusohjelmaan ja kaavat etenevät kaupungin puolelta suunnitellusti. Pientaloalueiden kysyntä on suurta, mutta toteuttamista hidastaa se, ettei investointiohjelmassa ole rahoja toteuttaa enempää pientaloalueita.	T1
	Kaikki reaaliointilistalla olevat rakennukset on joko purettu tai jalostus on määritelty. Realisoituvien rakennusten toiminnolle on löytynyt korvaava ratkaisu.	Etenee aikataulussa	Reaaliointilistan täytäntöönpano etenee laajalla rintamalla. Liikuntapaikkojen, päiväkotien ja yhdistystilojen jalostuksen määrittely odottaa palveluverkkosuunnitelmia. Reaaliointilistalta on myös valittu kohteet, joita tarvitaan ainakin toistaiseksi omassa palvelutuotannossa. Osa reaaliointilistan kohteista sijaitsee kaavakehityshankkeiden vaikutuspiirissä ja etenevät kaavoitusaikataulussa (esim. Seutulantalo, raakamaa-alueilla olevat kiinteistöt).	S4
	Kaupungin keskustaa kehitetään järjestelmällisesti siten, että kaupunkiin tuleva ostovoima kasvaa alueellisen ostovoiman keskittymisen ja matkailutulon kasvun kautta.	Etenee aikataulussa	Perhela-hanke on edennyt suunnitelmien mukaan ja sen rakentamisesta aiheutuva yritysvalta on pyritty minimoimaan mm. kehittämällä yritysvaltuusten arvioinnin prosessia. On kuitenkin selvää, että rakentaminen vaikeuttaa jossain määrin yritysten toimintaa. Painopistettä tapahtumissa onkin pyritty siirtämään Rantapuiston suuntaan.	T2
	Resurssivaihtelun teikarta ohjaa toimintaa, valintoja ja päätöksentekoa.	Etenee aikataulussa	Tiekartassa määritellyistä toimenpiteistä vuosille 2020–2023 (yht. 119) 8 % ei aloitettu, 17 % käynnistys- tai esiselvitysvaihe, 35 % suunnittelu, 27 % toteutus tai toimeenpano, 6 % valmis, 17 % muodostunut vakiintunut toimintatapa	S5
	Tytyväiset yrittäjät ja kasvavat yritykset pysyvät Järvenpäässä ja toimivat kaupunkimarkkinoinnin kumppaneina.	Etenee aikataulussa	Osa elinkeino-ohjelmaa on haastateltu yli 50 yrittästä ja mm. näiden tulosten pohjalta rakennetaan elinkeino-ohjelman tavoitteisto. Osana tätä tavoitteistoa otetaan uusia toimenpiteitä käyttöön yritysten pito- ja vetovoimaan. Kaupunki on myös tarjonnut kasvuhakuisille yrityksille mahdollisuutta osallistua Euroscalers-valmennusohjelmaan.	T1
2023	Keskusta ja Rantapuisto ovat muodostaneet kokonaisuuden, jonka ympärille on syntynyt uusia kävijöiden ostovoiman varaan nojaavia yrityksiä.	Jäljessä aikataulua	Rantapuistossa on aloittanut kesällä yksi kesäravintola. Toimintaa jatketaan ja kehitetään kesällä 2023. Sen sijaan Rantapaviljongin toteuttaminen siirtyy vuoden 2023 jälkeen toteutettavaksi mm. kustannusten nousun takia.	T2
	Toimiva ja turvallinen kaupunkiympäristö.	Jäljessä aikataulua	Paikkatietojen parissa kaupunkimalliin pohjautuvan yhdyskuntasuunnittelun käyttöönottoa on valmisteltu strategian mukaisesti. Vuoden 2021 aikana paikkatietojärjestelmän kokonaisuudistus on määritelty ja kilpailutettu yhteistyössä Tieran kanssa. Vuoden 2021 lopussa siirryttiin valmistelemaan uuden järjestelmän tilausta. Vuoden 2022 aikana on aloitettu järjestelmän rakentaminen.	A1
	Kaupunkikokemus on tuotettu fyysisessä ja digitaalisessa ympäristössä.	Ei toteudu	Doertz-alusta on ollut käytössä, mutta sen käyttö on jäänyt tavoitteista. Emme jatka alustan käyttöä. Sen sijaan kaupunki tukee markkinaehtoisesti syntyneitä Etuissa- sovellusta.	A2

Katualueen vuokrat

Vuonna 2021 katulupia myönnettiin yhteensä 309 kpl. Katualueen tilapäinen käyttö on pois yleisestä käytöstä, ja siitä peritään kaupunkikehityksen määräämä maksu, joka perustuu keston ja pinta-alaan. Eräissä tapauksissa Pajalantien yhdistetty jalkakäytävä ja pyörätie oli kokonaan suljettuna 200 m matkalta seitsemän kuukauden ajan rakentamisen vuoksi. Kaupunki peri tästä maksua 87 € + alv. Mikäli maksua olisi peritty koko suljetun jalkakäytävän ja pyörätien pinta-alan mukaisesti (noin 200 m × 3 m), olisi maksu ollut monikymmenkertainen, taikka vaihtoehtoisesti rakentaja olisi tehostanut toimintaansa ja katualue olisi palautettu normaalitilaan nopeammin. Kaupunkikehityksen liikkumavaratoimenpiteissä mainitaan keinona rakennusvalvonnan maksujen korottaminen. Myös nykyisten maksujen tehokkaammalla perinnällä ja periaatteilla voidaan saavuttaa osa säästötarpeista.

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Luvan myöntäjä on käyttänyt harkintaa ja laskuttanut ainoastaan työmaan tarvitseman alueen verran. Pidempi alue päätettiin kuitenkin sulkea jalankululta ja polkupyöräilyltä turvallisuussyistä. Järkevämpää oli ohjata kulku kadun toiselle puolelle olemassa olevia suojateitä hyödyntäen. Selostusosassa Kaupunkitekniikan maksut ja taksat 1.12.2020 kerrotaan maksuvapautuksesta "Alueen tilapäisen käytön maksuvapautus" seuraavaa: "Luvan myöntäjä arvioi yleishyödyllisten toimijoiden mainospaikkojen maksuvapautuksen. Luvan myöntäjä arvioi alueiden tilapäisen käyttöoikeuden maksuvapautuksen käyttötarkoituksen perusteella tapauskohtaisesti. Torimaksuista voidaan poiketa sesongin ulkopuolella alentamalla hintoja esim. tapahtumien lisäämiseksi, iltakirpputorit jne."

Pajalantien alueella rakennettiin samaan aikaan päivittäistavarakaupan rakentamisen lisäksi tontin halkaisevan ojan korvikkeeksi hulevesiputkisto, joka johtaa tontin pysäköintialueen läpi ja siirtää kaupungin vastuulla olevia hulevesiä edelleen poisjohdettuna kaupungin hulevesiojiin ja -verkostoon. Vaihtoehtoisesti hulevedet olisi johdettu tontin ulkopuolella noin 10 metriä luiskauksineen vaatineen ojituksen kautta. Tontin rakentajan kanssa laaditun toteuttamissopimuksen kautta, jossa tontin kiertävä oja korvataan tontin läpi kulkevalla hulevesiputkella tonttia rasittavana mahdollisesti kaupungille noin 200 000€:n säästön investointiohjelman mukaisesta kustannusarviosta erillisen tontin ulkopuolella kulkevaan ojitukseen verrattuna. Rakentaja rakensi toteuttamissopimuksen mukaisesti rakenteen muun rakentamisen kanssa samaan aikaan. Vastaavasti kaupunki teetti tontin ympäristössä alueen biotrooppiin liittyviä maisematöitä, jotka toteutettiin ja olivat riippuvaisia edellisestä rakentamisesta. Kaupungin kokonaisedun kannalta oli järkevää ajallisesti mahdollistaa rakentajan vastuulla olevan rakentamisen ja tästä jatkuvan kaupungin rakentaminen samoilla laajemmilla liikennejärjestelyillä, jotka olisivat jälkikäteen uudelleen asennettuina aiheuttaneet lisäkustannuksia.

Suositus: Tilapäisen katualueen vuokraa peritään koko yleisöltä suljetun pinta-alan mukaan. Katualueen vuokralla ohjataan mahdollisimman lyhyisiin tilapäisjärjestelyihin, ja katualueen säilyttämisessä yleisessä käytössä.

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Perittävien maksujen ja aluerajausten osalta laajemmissa yhteishankkeissa arvioidaan usein muutostekijöitä ja eri osapuolten työn yhteensovittamista myös kokonaistaloudellisuuden kannalta kaupungin oman rakentamisen (turvallisuus, kokonaistaloudellisuus, omat rakentamistarpeet) näkökulmasta. Tässä tapauksessa tontin rakentajan ja kaupungin yhteistyö mahdollisti kustannustehokkaan rakentamisen

molemmille osapuolille ja kiertotie katualueen säilymisen yleisessä käytössä tilapäisjärjestelyin toisella puolella katua. Rakentajien intresseissä ei myöskään ole vuokrata katualueita yhtään tarvetta tai aikaa enempää, joten normaaleissa ainoastaan yhtä osapuolta koskevat hankkeissa tarkastuslautakunnan suositus toteutuu jo luonnollistakin kautta niissä kohteissa, joissa tarkastellaan ainoastaan yhden rakentajan tarpeita.

Suositus: sähköisen asiakaspalautejärjestelmää kehitetään edelleen ja laajennetaan koko toimialueelle toiminnan arvoimiseksi asiakasnäkökulmasta ja käytetään tehokkaasti apuna vaikutusten arvioinnissa. Myös kaupunkilaisille suunnatuista kaupungin fyysiseen kehittämiseen (esim. rakentaminen ja katusuunnittelu) liittyvistä yleisötilaisuuksista voitaisiin kerätä palautetta aiempaa laajemmin toiminnan kehittämiseksi.

Kaupunkikehityksen palvelualueen kommentti

Palautetta kerätään koko kaupungin yhteisellä palautejärjestelmällä. Palautejärjestelmää kehitetään yhdessä Keravan kaupungin kanssa ja uusi aloite-, palaute- ja osallisuusjärjestelmä otetaan käyttöön syksyllä 2022. Kaupunkikehityksen yleinen asiakastytyväisyys kysely, joka koski kaikkia Kaupunkikehityksen avainalueita (Esikunta, Elinvoima, Yhdyskuntasuunnittelu, Kaupunkitekniikka, Rakennusvalvonta, sekä maanmyynti ja hankekehitys) toteutettiin keväällä 2022. Rakentamisen ja katusuunnittelun yleisötilaisuuksista kerätään palautetta. Rakennusvalvonnassa otettiin toukokuussa käyttöön sähköpostitse toteutettava asiakastytyväisyyskysely, mistä saatiin rohkaisevassa määrin palautetta.

Kaikista palautekanavista tulleet palautteet käytetään toiminnan kehittämiseen.

Kuva Vesa Müller, Kolmisointu iltavalaistuksessa

5.4.1. Järvenpään Vesi

Järvenpään Veden toiminnan tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti Mittaamattoman veden osalta sekä henkilökunnan huomioimisen osalta on raportoi osittainen toteutumisen. Runsaat vesisateet ovat osaltaan selittäneet poikkeavia määriä jätevesiverkoston vuotoveden osalta. Rakentamisesta johtuvat huuhtelut vaikuttavat vuosittain vesijohdon vuotovesimäärään. Mikäli huuhtelun kuluttamaa vesimäärän arvioitaisiin, voitaisiin vuotoveden määrästä saada tarkempi kuva, mistä kaikesta se koostuu.

Vuotovedet ovat turhaa kulutusta sekä talouden että ympäristön kannalta.

Tarkastuslautakunnan arvio: Mittaamattoman talousveden ja jätevesiverkoston hulevesien vähentämiseen on syytä pitää jatkossakin tavoitteena, ja kehittää mittaamista pitkäjänteisesti.

Vesimittareiden vaihtotyö

Järvenpään Vesi on vesimittareiden vaihtotavoitteesta jäljessä n 2500 mittarin verran. Koronasta johtuen vesimittareiden vaihtoja on jäänyt tekemättä. Ennen koronaan vesimittareita on vaihdettu 721 kpl (TP 2018) ja 818 (TP 2019). Vesimittareiden vaihtotavoitteen saavuttaminen edellyttää siis merkittävää mittareiden vaihtotyön lisäämistä.

Suositus: Järvenpään Vesi raportoi jatkossakin vesimittareiden vaihtotavoitteen tilanteen, sekä esittää miten ja millä aikataululla vaihtotavoite voidaan kuroa kiinni verrattuna riskeihin, joita mittareiden vaihtamatta jättäminen aiheuttaa.

Kuva Vesa Müller, Järvenpään vesitorni

Järvenpään Veden kommentti

Järvenpään Vesi on ennakoanut vesimittarien vaihtotavoitteen toteuttamista loppuvuoden 2022 aikana. Loppuvuoden aikana tullaan vaihtamaan n. 1600 vesimittaria, joihin on jo varauduttu vuoden 2021 talousarviossa syntyneellä säästöllä, joka on hyväksytty siirtomäärärahana vuodelle 2022. Tulevina vuosina pyritään mittareita vaihtamaan 500-1000 kpl vuodessa. Tällä vaihtomäärällä ollaan linjassa, ennen korona-aikaa käytössä olleiden mittarienvaihtomäärien kanssa. Korona-aikana mittarien vaihdot keskeytettiin.

6. Arviointikertomuksen käsittelyprosessi ja tarkastuslautakunnan esitys kaupunginvaltuustolle

Tarkastuslautakunta suosittelee seuraavaa arviointikertomuksen käsittelyprosessia:

1. Arviointikertomuksen esittely valtuustolle 13.6.2022.
2. Arviointikertomuksen käsittely kaupunginhallituksessa viimeistään elokuussa 2022, jossa tarkastuslautakunnan toimenpidepyynnöt annetaan hallinnon aloille.
3. Selvitys- ja vastauspyyntöjä koskevien asioiden virkamies- tai lautakuntakäsittely
4. Selvitykset kaupunginhallitukselle viimeistään lokakuun 2022 loppuun mennessä vastineiden käsittelyä varten.
5. Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta, marraskuun 2022 kokoukseen. Vastineet tulee toimittaa tarkastuslautakunnalle tiedoksi ennen valtuustokäsittelyä.
6. Arviointikertomusta voidaan käsitellä myös valtuuston syksyn seminaarissa yhdessä talousarviokeskustelun kanssa.
7. Valtuusto käsittelee huomioiden ja vastineiden vaikutusta vuoden 2023 talousarvioon.

7. Vakuudeksi

Järvenpäässä 18.5.2022

Vesa Müller
Puheenjohtaja

Seppo Heino
varapuheenjohtaja

Ari Alapartanen

Ursula Arsiola

Päivi Christensen

Antti Honkanen

Liisa Majanen

Veera Männistö

Liina Tiusanen

Lotta Vainiola

Tommi Vainikainen